

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för socialt arbete

***”...Och så får mamman in barnet i sitt
hjärta...”***

**Om hållande som begrepp och arbetssätt i arbetet med
spädbarnsfamiljer.**

Socionomprogrammet

C-uppsats

Höstterminen 2007

Författare: Stella Klaeson & Linda Johansson

Handledare: Karin Lundén

Abstract

Titel: ”...Och så får mamman in barnet i sitt hjärta...” Om hållande som begrepp och arbetssätt i arbetet med spädbarnsfamiljer.

Författare: Stella Klaeson & Linda Johansson

Nyckelord: hållande, spädbarn, förälder-barn relationen, behandling

Hållande är ett begrepp som används i utrednings- och behandlingsarbete med förälder-barn relationen. Vårt syfte har varit att försöka göra fenomenet/begreppet hållande konkret, samt att se på hur det omsätts i det praktiska arbetet. Våra frågeställningar har därför varit: Hur förstår personal, som arbetar med förälder-barn relationen, begreppet hållande? Hur omsätter de sin förståelse i praktiken? Hur stämmer deras förståelse överens med teori och tidigare forskning?

Vi har intervjuat sju personer som arbetar på ett behandlingshem, som riktar sig till spädbarnsfamiljer där det finns svårigheter i föräldraskapet. Materialet har analyserats med hjälp av en fenomenologisk, kvalitativ metod.

Informanterna beskrev hållande utifrån två olika nivåer. Den första nivån tar upp förälderns hållande gentemot barnet. Här lyftes barnets behov av att bli sedd, svarad på och samspelad med fram, samt barnets behov av att bli fysiskt hållen på ett sätt som motsvarar deras ålder och mognad. Den andra nivån utgörs av kontaktpersonens hållande gentemot föräldern. Genom att ge föräldern en erfarenhet av att bli hållen kan de föra detta vidare till sina egna barn. Det praktiska arbetet med hållandet sker under hela dagen där uppkomna vardagliga situationer utgör underlaget. Genom att stödja föräldern i sitt föräldraskap, genom ett pedagogiskt arbete och/eller genom att förstärka barnets signaler ska föräldern förhoppningsvis utveckla sin lyhördhet gentemot barnet.

Vi har funnit att hållandet är ett väldigt vitt begrepp som betyder att barnet får den närhet, omsorg och skydd det behöver för sin utveckling. Det finns stora likheter mellan hållande egenskaper och det omsorgssystem som anknytningsteorin framhäver finns genetiskt hos föräldrar.

Tack

Vi vill först och främst tacka våra informanter som så helhjärtat ställde upp och delade med sig av sina erfarenheter och tankar. Ni förmedlade så mycket kunskap och inspiration.

Vidare vill vi också tacka hela Birkahemmet och särskilt institutionschefen som gav oss denna möjlighet och hjälpte oss med förutsättningarna för att genomföra intervjuerna.

Vår handledare Karin Lundén ska också ha ett jätte stort tack. Hon har trott på vår idé från första stund. Hon har alltid tagit sig tid och med stor kunskap och engagemang handlett oss.

Stella & Linda

Innehållsförteckning:

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte	1
1.2 Frågeställning	1
2. Bakgrund.....	2
2.1 Förförståelse	2
2.2 Birkahemmet	2
3. Teoretisk referensram.....	3
3.1 Hållande enligt Winnicott	3
3.2 Objektrelationsteori	4
3.3 Anknytningsteori	4
4. Tidigare forskning.....	6
4.1 Viktiga föräldrafunktioner	6
4.2 Interventioner gentemot förälder-barn relationen	6
4.3 Förälderns omsorgssystem	7
4.4 Reflexiv förmåga	7
4.5 Hållande av föräldrar	7
5. Metod.....	8
5.1 Val av metod	8
5.2 Litteratursökning	8
5.3 Urval	8
5.4 Tillvägagångssätt	9
5.5 Analys	9
5.6 Etiska överväganden	10
5.7 Reliabilitet och validitet	11
6. Resultat.....	12
6.1 Bakgrund	12
6.2 Hur definierar personalen hållande?	12
6.3 Hur arbetar personalen med hållande i praktiken?	16
7. Diskussion.....	21
7.1 Hur definierar personalen hållande?	21
7.2 Hur arbetar personalen med hållande i praktiken?	24
7.3 Avslutande kommentarer	26
Referenslista.....	28
Bilaga 1	30
Bilaga 2	31

1. Inledning

Under tiden på socionomprogrammet har det för oss båda blivit mer och mer tydligt att det är det psykosociala arbetet vi vill inrikta oss mot. Att arbeta med barn och föräldrar och mer specifikt med relationen mellan barnet och föräldern intresserar oss mycket. Barns utveckling är så beroende av relationens kvalitet. Forskning kring barn och föräldrar, där barns utveckling inte gått i en önskvärd riktning, har visat på vikten av att föräldrar är tillräckligt känslomässigt tillgängliga för sina barn (Erikson & Egeland 2002; Sroufe, Engeland Carlsson & Collins, 2005). Vi anser att på grund av barnets totala beroende av sin omsorgsperson är det viktigt att på ett så tidigt stadium som möjligt gå in och erbjuda stöd vid svårigheter. I vissa fall finns det föräldrar som inte klarar av att ge barnet den omsorg de behöver. En hel del förälder-barn relationer kan dock stärkas genom ett stödjande och behandlande arbete. Ett arbete där socionomens roll kan bli viktig.

Arbetet med förälder-barn relationen kan bedrivas inom många olika arenor. Det finns bl.a. institutioner som inriktar sig på förälder-barn relationen. Vi har valt att studera personal på just en sådan institution, Birkahemmet, och där en av oss också har arbetserfarenhet i frågan. Denna institution vänder sig till spädbarn och deras föräldrar. När vi skriver om barn i denna uppsats är det alltså barn upp till ett års ålder vi menar. Ett begrepp som ofta används på Birkahemmet och som ges stor betydelse är hållandet. Detta är ett begrepp som från början är myntat av Winnicott (1960/1996), en av de äldre psykoanalytiska teoretikerna.

Då det föreföll som hållande ingår i en stor del av den behandling som sker inom förälder-barn relationen på Birkahemmet, gjorde det oss intresserad av ämnet. Det visade sig dock vara svårt att förstå vad det helt och fullt handlade om. Denna svårighet i kombination med vårt intresse gjorde att vi ville fördjupa oss i ämnet.

Vi vill få ökad förståelse kring hållande och även kunna bidra till att andra får ökad förståelse, då vi tycker att arbete med förälder-barn relationen är viktigt och att detta arbete gynnas av att ett begrepp som hållande tydliggörs. Inför denna C-uppsats har vi sökt tidigare forskning som använder sig av hållande som begrepp och insett att detta är ett begränsat forskningsområde. Detta har ytterligare stärkt vår uppfattning om att begreppet behöver benämnas ut.

1.1 Syfte

Vi har upptäckt att begreppet hållande används i utrednings- och behandlingsarbete med förälder-barn relationen. Vi uppfattar det dock som ett luddigt begrepp. Vårt syfte är att försöka göra fenomenet/begreppet hållande mer definierat och konkret, samt att se på hur det omsätts i det praktiska arbetet.

1.2 Frågeställningar

- Hur förstår personal, som arbetar med förälder-barn relationen, begreppet hållande?
- Hur omsätter de sin förståelse i praktiken?
- Hur stämmer deras förståelse överens med teori och tidigare forskning?

2. Bakgrund

2.1 Förförståelse

Som vi redan varit inne på har en av oss erfarenhet av att arbeta på den institution vi nu valt att studera. Stella fick ett semestervikariat där under sommaren 2007 och har därefter fortsatt arbeta som timvikarie. Denna erfarenhet tror vi varit nödvändig för att vi skulle få denna uppsatsidé. Det har hjälpt oss att navigera och rikta vårt fokus i det omfattande ämne som relationen mellan föräldrar och barn utgör. Den arbetserfarenhet som Stella har är väldigt positiv, vilket riskerar att färga hennes bild av det behandlande arbetet. Vi känner dock att denna erfarenhet kan vara en tillgång om den kombineras med ett öppet och induktivt synsätt. Detta har vi hjälp av då den andra av oss inte har någon direkt relation till arbetsplatsen.

2.2 Birkahemmet

Birkahemmet är ett behandlings- och utredningshem som drivs av Gryning Vård AB, vilket är Sveriges största vårdorganisation inom ”Hem för Vård och Boende” (HVB). Gryning vård AB består av behandlingshem, familjehemsvård och olika former av öppenvård. Bolaget ägs av Göteborgsregionens och Sjuhärads kommunalförbund samt kommunförbunden i Skaraborg och Fyrbodal (www.gryning.se).

Birkahemmets målgrupp är spädbarn och föräldrar, som är i behov av stöd och hjälp under barnets första levnadsår och/eller där det bedöms föreligga ett skyddsbehov. De tar också emot gravida kvinnor. Birkahemmet har även jourhem som tar emot ensamma barn. Institutionen erbjuder heldygnsvård med efterföljande öppenvårdsinsatser. Det stöd som erbjuds är motivationsarbete, akutinsatser, utredningar avseende föräldraförmågan, omvårdnad, skydd och behandling av föräldrar med spädbarn. Stort fokus läggs på den tidiga anknytningen (www.gryning.se).

Heldygnsvården är uppdelad på två olika avdelningar med vardera fyra platser. På varje avdelning arbetar behandlingsassistenter, majoriteten är högskoleutbildad och samtliga har vidareutbildning i miljöterapi och samspelsbehandling. Med hjälp av kontaktmannaskap utformas behandlingen individuellt. Det finns också tillgång till psykologiskt och terapeutiskt utbildad personal (www.gryning.se).

På kvälls- och nattetid finns det också behandlingsassistenter med liknande utbildning, som dock inte arbetar med egna kontaktmannaskap. För att komma till Birkahemmet krävs en kontakt med socialtjänsten. Det är tillsammans med socialtjänsten och familjen som målen för placeringen formuleras och det är socialtjänsten som finansierar familjens vistelse. Barnet kan vara placerat antingen genom SoL (socialtjänstlagen) eller LVU (lagen om vård av unga). Familjerna kan ha mycket skiftande problematik med det gemensamma att det finns eller man misstänker en svårighet i föräldrarollen. Vanligt förekommande är föräldrar med missbruksproblematik, psykisk ohälsa eller sjukdom och/eller destruktiva relationer. Andra typer av problem kan också förekomma, t.ex. misstanke om psykisk eller fysisk misshandel av barnet eller sexuella övergrepp. Placering kan också bli aktuellt när t.ex. BVC anmäler att barnet inte utvecklas normalt.

På Birkahemmet använder man sig av samspelsbehandling, där barnet, föräldern/föräldrarna och behandlaren dvs. kontaktpersonen är delaktig. Behandlingen sker i ett stort samspelsrum där flera familjer kan vara samtidigt. Rummet är möblerat med flera möbelgrupper och familjerna kommer och går vid olika tillfällen under förmiddagen. Behandlingen sker i sessioner om ca 45 min 3 gånger i veckan. Det ska inte finnas några störningsmoment som konkurrerar med barnets behov. Det som händer i samspellet är det vardagliga och utifrån vad barnet gör är avsikten att föräldrarna ska bemöta det på ett adekvat sätt och för att stimulera detta används olika behandlingstekniker (Körner, 2005).

3. Teoretisk referensram

Objektrelationsteorin och anknytningsteorin ger en bra teoretisk ram till denna studie. Betydelsen av det tidiga känslomässiga samspelet mellan det lilla barnet och dess omvårdnadspersoner uppmärksammas i båda riktningarna. Man är också överens om att barnet av sina samspelserfarenheter formar inre referenssystem som vägleder barnet i nya samspelssituationer (Lindén, 2006). Att de har så mycket gemensamt är kanske inte så konstigt då Bowlby, som skapade anknytningsteorin, av vissa placeras bland objektrelationsteoretikerna. Han har rört sig mellan olika grundvetenskaper på ett gränsöverskridande sätt och hans arbete har stor betydelse såväl för biologiska mognadsteorier, objektrelationsteorier, som för självpsykologi (Havnesköld & Risholm Mothander, 2002). I den engelska objektrelationsteoretiska skolan var Donald Winnicott (1896-1971) den mest namnkunniga företrädaren (Lindén, 2006). Det är också han som myntat begreppet hållande (1960/1996), varför vi valt att redovisa hans definition av begreppet först i den teoretiska genomgången.

3.1 Hållande enligt Winnicott

Donald Winnicott myntade begreppet hållande i sin skrift *Teorin om relationen mellan förälder och barn* år 1960. Där definierar han hållande på följande sätt: *"Termen hållande betecknar inte bara det faktiska fysiska hållandet av spädbarnet utan också allt som omgivningen bidrar med innan man kan tala om att leva tillsammans med. Termen avser sålunda en tredimensionell eller rumslig relation, där tiden så småningom tillkommer. Hållandet föregår men sammanfaller också med driftsupplevelser som efterhand kommer att bestämma objektrelationerna. Det innefattar ett omhändertagande av de upplevelser som hör med till existensen, exempelvis fullbordan (respektive icke-fullbordan) av processer, processer som utifrån kan förefalla rent fysiologiska men som tillhör spädbarnets psykologi och tilldrar sig i ett komplicerat psykologiskt fält, bestämt av moderns uppmärksamhet och empati (Winnicott, 1960/1996 s.149-150)."*

Winnicotts teori om relationen mellan föräldrar och spädbarn innefattar två delar. Den ena handlar om spädbarnets utveckling medan den andra handlar om förhållandet mellan förälder och spädbarn och avser mödraomvårdnaden, d.v.s. egenskaper och förändringar hos modern som har att göra med hur denne möter barnets specifika och växande behov. Det bör nämnas att i Winnicotts text används mödraomvårdnad oftare än föräldraomvårdnad, även fast de likställs i texten.

När Winnicott (1960/1996) skriver om hållande gör han det i relation till infants (spädbarn). Här handlar det om den första tiden i barnets liv, när det är helt beroende av en mödraomvårdnad som är byggd på empati snarare än att modern ska förstå något som uttrycks eller skulle kunna uttryckas verbalt. Hållandet utgör det första stadiet i en tillfredställande mödraomvårdnad, där spädbarnet är ett med modern och inte kan uppfatta objekt som någonting utanför självet. Det spädbarnet i detta stadium behöver, är att omgivningen tillgodoser de fysiologiska behoven. Här är fysiologi och psykologi ännu inte åtskilda. Dessutom behöver omgivningen vara pålitlig, inte på ett mekaniskt sätt, utan genom omsorgspersonens empati. Hållandet innefattar:

- Att skydda spädbarnet mot fysiologiska kränkningar.
- Att beakta ömtåligheten i spädbarnets hud, med avseende på beröring, temperatur, ljud, synintryck, risk för att falla, samt att visa hänsyn till att denne inte vet om existensen av någonting annat än självet.
- Allt som ingår i hela dygnets omvårdnad. Omvårdnaden är ett med barnet och kan därför inte vara det samma för två barn, eftersom det inte finns två barn som är lika.

- Att följa förändringarna i barnets växt och utveckling, både i psykiskt och fysiskt avseende. (Winnicott, 1960/1996).

Winnicott menar vidare att det är genom identifikation med sitt barn som modern ”vet vad barnet känner och därmed kan ge nästan exakt det som barnet behöver i fråga om att ”hålla” barnet och allt som i övrigt fodras av omgivningen (Winnicott 1960/1996 s.161). Det handlar om att anpassa sig till spädbarnets behov och det centrala är det fysiska hållandet, vilket är själva basen för andra former av hållande och omvårdnad. Winnicott menar att de mödrar som har förmåga att ge en tillräckligt god omvårdnad, kan göra det ännu bättre om de själva blir föremål för omsorg och får ett erkännande i sin väsentliga uppgift som barnets omsorgsperson. Enbart genom undervisning kan inte någon med otillräcklig förmåga att ge omvårdnad utveckla detta.

3.2 Objektrelationsteori

Idag utgör inte objektrelationsteorin någon egentlig enhetlig teori då, det på 1940-talet uppkom splittringar mellan objektrelationsteoretikerna. Istället utgör det snarare ett perspektiv som gradvis vuxit fram och bildat olika skolor kring kända objektrelationsteoretiker och deras arbeten. Vad objektrelationsteoretikerna har gemensamt är att de tillskriver spädbarnet ett rikt inre liv, samt att spädbarnet utvecklas inom ramen för en tvåsamhet. Det lilla barnet befinner sig tidigt i ett aktivt samspel med sin omgivning. Ur detta samspel formar barnet inre gestalter av en relation. Teorins fokus ligger på samspelets utvecklingen och den sociala miljön och hur barnets upplevelse av och förmåga att använda sig av objektet (den andra personen) för sin egen utveckling (Havnesköld & Risholm Motander, 2002).

Den vuxnes förmåga till känslomässig uppmärksamhet och tillgänglighet i samspelet med barnet anser objektrelationsteorin är en avgörande faktor för barnets personlighetsutveckling. Detta är viktigt att ha i åtanke både i förebyggande och reparerande socialt arbete. Den känslomässiga kvaliteten i de nära relationerna mellan barnet och den vuxne bör sålunda alltid vara i fokus (Lindén, 2006).

Lindén (2006) hänvisar till att Winnicott har sagt ”*there is no such thing as an infant (s. 212)*” (det finns inga spädbarn). Med detta menas att ett litet barn inte kan existera i sin ensamhet, utan till sitt väsen är en del av en relation. Denna tvåpersonsrelation mellan mamman och barnet är dessutom unikt för just dessa två. Enligt Lindén beskrev Winnicott hur barnet tillsammans med sin omsorgsperson gör en resa från *absolut beroende* genom *relativt beroende* fram emot *begynnande självständighet*, i sin tidiga emotionella utveckling.

3.3 Anknytningsteori

John Bowlby lade grunden till anknytningsteorin som handlar om hur nära känslomässiga band uppstår och dess betydelse för barns utveckling (Broberg, Granqvist, Ivarsson & Risholm Motander, 2006). Enligt Bowlby (1994/2006) kan det lilla barnet inte låta bli att knyta an till en vuxen person då det finns ett medfött behov hos barnet att söka närhet och kontakt. För att erhålla närhet och kontakt behöver barnet använda sig av signaler, så som leende, skrik, gråt o.s.v., men det krävs även av den vuxne en beredskap att möta dessa signaler (Hwang & Wickberg, 2001). Barn är alltså genetiskt förprogrammerade att utveckla anknytningsrelationer förutsatt att det finns en eller flera personer som barnet kan knyta an till och som befinner sig kontinuerligt i dess närhet. Anknytningssystemet kan förstås som en vidareutveckling av försvarssystem vars huvudsakliga uppgift är erhålla föräldrabeskydd. Det bör därför jämföras som en primärfunktion, så som hunger (Broberg m.fl. 2006).

Barnets signaler utgör deras anknytningsbeteende, vilka när de samordnas blir dess anknytningssystem, som ska underlätta för barnet att uppbära fysisk närhet och skydd av omsorgspersonen (oftast föräldrarna). Föräldrarnas motsvarighet för att besvara signalerna benämns omvårdnadssystemet, som även det är genetiskt. Kvalitet av omvårdnadssystemet är

av betydelse för den anknytning som barnet utvecklar. En förälder behöver vara lyhörd inför barnets signaler och utefter situationen avgöra på vilket sätt signalerna bäst kan besvaras. Vidare gäller det att acceptera barnet fullt ut, även de sidor som föräldern tycker mindre bra om. Föräldern ska heller inte kontrollera sitt barns beteende utan mer vägleda och hitta lösningar som kan accepteras av de båda. I detta ingår även att föräldern är psykiskt och fysiskt tillgänglig för barnet, barnet ska inte behöva vänta på föräldrarnas närhet. När en trygg anknytning etablerats kan barnet använda föräldern som en trygg bas för att våga utforska omvärlden. Barnet har en trygghet i att det alltid finns en trygg famn att vända tillbaka till om utforskandet upplevs skrämmande. Genom anknytningsrelationen utvecklas barnet då de hela tiden bygger vidare eller omformar tidigare erfarenheter som de haft med sin anknytningsperson (Broberg m.fl. 2006).

Inom anknytningsteorin beskrivs inre arbetsmodeller som barnets generaliserande bild av samspelsfarenheter med anknytningspersoner. Genom anknytningen får barnet en bild av sig själv och föräldern. Vid en god anknytning är detta en positiv bild, då barnet upplever sig vara värd att älskas och föräldern är den som finns där och skyddar vid faror. Dessa inre arbetsmodeller har betydelse för vilka förväntningar barnet har av kommande samspel med andra människor (Allmänna barnhuset 2004). Bowlby (se Broberg m.fl. 2006) antog även att föräldrars omsorgsförmåga påverkats av deras tidiga upplevelser.

Om barnet erhåller trygghet och beskydd när det söker föräldrarnas uppmärksamhet utvecklas en trygg anknytning. Om inte närhetssökandet leder till ökad känsla av trygghet och beskydd blir anknytningen otrygg (Broberg m.fl. 2006). Att en anknytning har etablerats säger därför ingenting om att anknytningen är av god kvalitet. Forskning har visat att barn bl.a. utveckla otrygg anknytning i form av undvikande anknytning där barnet lärt sig att hålla sina behov för sig själv då de inte blivit tillgodosedda i den utsträckning som varit önskvärdt för barnet (Allmänna barnhuset 2004). Barnet använder då inte föräldern som trygg bas av rädsla för att bli avvisad. För att uppnå maximal närhet lär sig barnet därför att inte ”gnälla för småsaker” (Broberg m.fl. 2006). När föräldrarnas samspel med barnet är oförutsägbart utvecklas en ambivalent anknytning, som även det tillhör en otrygg anknytning. Vilket innebär att barnet ej får tilltro till sin egen förmåga och aktiverar därmed ständigt sitt anknytningssystem i föräldrarnas närvaro. Samspelet sker då på den vuxnes villkor och inte utefter barnets behov som vid trygg anknytning (Broberg m.fl. 2006). Dock leder både trygg och otrygg anknytning till att barnet utvecklar en strategi för att hantera relationen till föräldern. Därför är det som mest ogynnsamt för barnet när den inte kan organisera sitt beteende (Broberg m.fl. 2006). I den desorganiserade anknytningen får barnet ingen lyhördhet inför sina signaler samtidigt som det finns element av rädsla gentemot anknytningspersonen. Anknytningspersonen är både den som ska skydda från faror men är även den som utgör faran. Barnet utsätts för en omöjlig konfliktsituation. Vilket resulterar i att barnet inte hittar någon organiserad strategi för att erhålla närhet och skydd (Allmänna barnhuset 2004). Karin Lundén (2004) beskriver i sin avhandling att den vanligaste förespråkaren till desorganiserad anknytning är då relationen präglas av att föräldern brister i sin omsorg.

En anknytningsrelation anses ha utvecklats när barnet är omkring sju månader, då har barnet ett aktivt kontaktbeteende gentemot anknytningspersonen (Hwang & Wickberg 2001).

4. Tidigare forskning

4.1 Viktiga föräldrafunktioner

Kari Killén (2002) har utifrån tidigare forskning och praktisk erfarenhet identifierat ett antal särskilt viktiga föräldrafunktioner. Dessa funktioner delar hon upp i fyra kategorier:

- Att se barnet som det är. Vilket handlar om att ha en realistisk uppfattning kring barnet. På de sättet ökar chansen att barnet får sina behov tillgodosedda.
- Att engagera sig i barnet på ett känslomässigt positivt sätt. Om barn upplever ett positivt engagemang från sina föräldrar kommer de att utveckla positiva förväntningar på världen och erhålla förmågan att själva kunna engagera sig och känna glädje.
- Att visa barnet empati. Denna funktion krävs av föräldrarna för att de ska kunna dela barnets upplevelser och på så sätt bemöta dem. Genom att visa empati får barnet hjälp i att styra sina känslor.
- Att ha realistiska förväntningar på vad barnet klarar av. Föräldrarnas förväntningar bör stämma överens med barnets utvecklingsnivå och potentiella färdigheter. För barnet innebär detta en gränssättning samt strukturering av livet.

4.2 Interventioner gentemot förälder-barn relationen

I boken *Promoting positive parenting* beskrivs flertalet interventioner gentemot förälder-barn relationen. Interventionerna delas upp i tre olika typer. Den första formen av interventioner karakteriseras av att öka förälderns lyhördhet gentemot sitt barn och förmågan att svara adekvat på barnets signaler. Andra typen är att arbeta med förälderns erfarenhet av sin egen anknytning. Författarna betonar även att vissa interventioner också innebär socialt stöd (Juffer, Bakermans-Kranenburg & van Ijzendoorn Marinus 2007 a.).

Vad författarna kommit fram till är att den typ av intervention som riktar sig till att öka förälderns lyhördhet är effektivast både när det gäller att stärka samspelet och anknytningen i förälder-barn relationen. Överlag är det dock svårare att arbeta för en förändring i barnets anknytning än vad det är att öka förälderns lyhördhet (Juffer, Bakermans-Kranenburg & van Ijzendoorn Marinus 2007 b.).

Juffer, Hoksbergen, Riksen-Walraven och Kohnstamm (1997) har studerat adoptivfamiljer. Målet var att öka förälderns lyhördhet till sitt barn, säkra anknytningen mellan mor och barn och öka barnets förmåga att utforska. Vissa fick sessioner av videofeedback i kombination med skriftliga instruktioner, medan vissa enbart fick skriftliga insatser. Resultatet med studien visade att de som utvecklade sin känslighet gentemot barnet och ökade kvaliteten i mor-barn relationen var de som fått videointerventioner. Vid dessa sessioner gick behandlaren igenom vissa videoklipp som filmats av interaktionen mellan förälder och barn, med betoning på studiens mål.

Även en studie som gjorts på senare tid kom till slutsatsen att interventioner som handlar om att föräldrar som får bevittna sitt samspel med barnet, stärker anknytningen. Studien lyfter fram programmet Videofeedback Intervention to promote Positive Parenting and Sensitive Discipline (VIPP-SD). Här arbetar behandlaren för att öka förälderns lyhördhet både i relation till barnets behov av närhet och skydd men även för att sätta gränser (Van Zeijl, Mesman, Van Ijzendoorn, Bekersman-Kranenburg, Juffer, Stolk, Koot & Alink, 2006).

Forskning har visat att ett barn kan forma nya anknytningsrelationer trots negativa erfarenheter från en tidigare anknytningsperson. Denna forskning grundas på undersökningar som gjorts på barn som under sina första 20 månader i livet blivit placerade i fosterfamiljer (Dozier, Stovall, Albus & Bates, 2001)

4.3 Föräldrarnas omsorgssystem

George och Solomon (1999) lyfter fram hur de anser att det fokus på anknytningsystemet som ofta står i centrum när det gäller arbetet med förälder-barn relationen inte är tillräcklig. För att en helhetsbild ska bli tydlig måste också föräldraförmågan uppmärksammas. För att förstå föräldrarnas omsorgsförmåga gäller det att inte enbart se till nuet, utan också se till vad modern bär med sig i sin historia och som individ. Det är detta som präglar hennes föräldraskap och som påverkar hennes önskan och förmåga att stå för skydd och närhet till sitt barn. Hur modern upplever sin egen anknytning och erfarenheter av sin barndom påverkar hennes förmåga att ge omsorg. Forskarna visar på hur ett barn med undvikande, ambivalent eller trygg anknytning i regel är ett resultat av en god eller tillräckligt god föräldraomsorg. Visar barnet dock en desorganiserad anknytning är detta tydliga tecken på att det finns en oförmåga hos föräldern att ge tillräckligt bra omvårdnad och omsorg till sitt barn.

4.4 Reflexiv förmåga

Reflexiv förmåga handlar om att tolka egna och andras beteenden utifrån inre mentala tillstånd. Detta gör andra människors beteenden meningsfulla och förutsägbara för oss och hjälper oss att svara på dem. Barn lär sig att förstå andra människors beteenden genom att använda sina tidigare erfarenheter, som har blivit inre representationer eller inre arbetsmodeller. Enligt forskning är det med hjälp av föräldrarnas dagliga kommunikation och känslighet inför barnet som barnet skapar dessa erfarenheter och bildar inre arbetsmodeller. För att barnet ska utveckla en reflexiv förmåga krävs att föräldern själv har denna förmåga att förstå barnets beteenden och behov. Utvecklingen av inre arbetsmodeller sker tidigt. T.ex. utvecklar barnet under sina första fem månader inre representationer av tillgivenhet och ömhet, genom samspel ansikte mot ansikte med sin omsorgsperson. Barn som inte får denna hjälp att skapa goda erfarenheter riskerar svårigheter (Fonagy & Target, 1997).

4.5 Hållande av föräldrar

Gunilla Lindén har i sin forskning (1998) om familjehemsplacerade tonåringar och deras ursprungsrelation till sina mödrar, funnit att det känslomässiga förhållningssätt som modern etablerat tidigt i relationen varit påfallande konstant under hela barnets uppväxt. Hon har dock funnit att en del av mammorna med en tidigt ambivalent relation till sina barn haft svårt att behålla detta förhållningssätt, inte heller har de lyckats vända det till något positivt. Istället övergick ambivalensen under loppet av barnets första halvår till ett avvisande förhållningssätt. Anledning till denna negativa utveckling kan förklaras i belastning i moderns totala livssituation, men det är också sannolikt att det är förknippat med mammans egen objektrelationshistoria.

Då Lindén har gjort sin forskning på placerade tonåringen har inte själva forskningen så stor relevans för vårt arbete, dock har hennes tankar som hon fick av studien betydelse för denna studie. Resultat gjorde att Lindén (2006) började fundera över vikten av att utsatta mödrar får ett konkret stöd att fungera i samspel med sina barn och hon använder begreppet hållande för detta stöd. Hon menar att just dessa mammor som inte lyckats behålla ett tidigt ambivalent förhållningssätt saknat det känslomässiga och praktiska stöd de behövde av sin närmaste omgivning.

5. Metod

5.1 Val av metod

Denna studie har en kvalitativ ansats och metoden för datainsamlingen har varit den kvalitativa forskningsintervjun. Syftet med denna ansats och metod har varit att försöka förstå det undersökta utifrån de intervjuades synvinkel (Kvale, 1997). Det är kunskapen kring individens subjektiva upplevelse, utifrån hennes egna ord, uttryck och meningsbeskrivningar som man försöker nå i en kvalitativ studie (Larsson, 2005). På detta sätt har studien försökt fånga personalens uppfattningar kring hållande och genom intervjun kan man fånga en mångsidig bild (Kvale, 1997).

I inledningsskedet ställde vi oss frågan om en fokusgruppintervju skulle ha passat. Betoningen i denna typ av datainsamlingsmetod ligger på att fånga det kollektiva och kulturella snarare än det individuella (Billinger, 2005). Utifrån denna studies syfte är denna metod genomförbar men vi valde ändå att utgå från varje individs personliga förståelse kring ämnet. Av intresse är att få en mångdimensionell bild och se på ifall man kan uppfatta hållande på olika sätt. Dessutom känns det tryggare att använda den enskilda intervjun, då vi använt denna datainsamlingsmetod i tidigare studier.

5.2 Litteratursökning

Litteratursökning inleddes med de gamla teoretiker som vi visste hade myntat begreppen, Winnicott (hållande) och Bowlby (anknytning). Dessutom har tidigare forskning och litteratur sökts i en rad olika databaser med hjälp av Illumina och sökorden har varit: attachment, infants, holding, holding phase, psykoanalysis holding environment, parent- child relation, social development, object relations, mother child relations. Dessa sökord kombinerades även på olika sätt för att avgränsa sökningen. Sökningarna begränsades till sådant som skrivits på 2000-talet. De flesta träffar visade sig i databasen PsycINFO. Alla sökord gav dock inte någon relevant information och det har varit mycket svårt att hitta tidigare forskning kring hållande. Detta resulterade i att vi deltog i en sökverkstad anordnad av universitetsbiblioteket. Där kunde mer personlig hjälp ges, vilket dock inte gav mer resultat kring forskning om hållandet. Vi har även sökt i Libris, Gunda samt Gupea med liknande sökord som ovannämnda. Eftersom så lite forskning finns kring hållande har forskning kring anknytning fått stor plats. Här har vi fått hjälp av vår handledare.

5.3 Urval

Som tidigare redovisats utgår studien från personal på en institution och detta är för att de arbetar med förälder-barn relationen och använder sig av begreppet hållande. Dessutom hade vi hjälp av att en av oss redan hade kontakt med det aktuella behandlingshemmet. Genom samtal med institutionschefen gavs tillåtelse att gå ut med en förfrågan till personalen om deltagande i studien. Vi valde att enbart intervjua behandlingspersonal som är kontaktpersoner åt familjer. Detta eftersom det är de som har den närmaste relationen med familjerna. Totalt arbetar 12 behandlingsassistenter som kontaktpersoner på de två avdelningarna. Enligt informanterna själva ingår det i kontaktmannskapet att man försöker vara med sin familj så mycket det går, finns möjligheten är man med redan vid första studiebesöket. Kontaktpersonerna är de som har samspelsbehandling, kontraktsamtal där mål för vistelsen sätts upp och stödsamtal. De försöker plocka fram barnet i alla situationer och dela föräldern och barnets erfarenheter så mycket som möjligt. Det är kontaktpersonerna som ska driva ärendet framåt.

Ett informationsmöte bokades in där en stor del av personalen var närvarande och där information om studiens syfte och annan praktisk upplysning gavs. Utifrån denna information fick personalen anmäla sitt intresse av att delta. Det var först till kvarn som gällde. Det

poängterades att det var helt frivilligt. Personalen fick sedan möjlighet att redan på plats boka in tid för intervju men det fanns även en anmälningsblankett (bilaga 1), där man kunde visa sitt intresse mer anonymt och som även gav mer tid för att tänka igenom när det passade att bli intervjuad. Intresset av att delta var stort och samtliga fem kontaktpersoner som var närvarande anmälde sig direkt på plats. Personalen fick helt och hållet själva styra när det passade att genomföra intervjuerna. Två informanter hade även värvats vid ett tidigare tillfälle. Sammanlagt genomfördes sju stycken intervjuer.

5.4 Tillvägagångssätt

Intervjuerna utfördes på Birkahemmet i deras samtalsrum, under personalens arbetstid och tog ungefär 30-40 minuter. Efter samtycke från informanterna har bandspelare använts för att få med hela utsagorna.

Kvale (1997) menar att forskaren definierar och kontrollerar situationen i forskningsintervjun och därför blir inte detta ett samtal mellan likställda. För att försöka minimera maktaspekten valde vi att inte båda vara närvarande i intervjusituationen. Istället delade vi upp oss och tog hälften av intervjuerna var. Detta har också till fördel att forskaren begränsar antalet intervjuer som man deltar i vilket motverkar risken för rutin och att man blir ointresserad och döv (Liedholm, 1999). Det som riskerades med att vara en intervjuare per tillfälle var att vissa saker kunde uppfattas olika. Detta försökte vi komma till rätta med genom att transkribera varandras intervjuer och påbörja en första grov gallring bland materialet. På detta sätt fick båda höra informanternas utsagor. Man kunde sedan diskutera med varandra om det man sett som väsentligt i varje intervju.

Till intervjuerna användes en halvstrukturerad intervjuguide (bilaga 2) där teman och förslag på frågor användes men som inte strikt behövde följas (Kvale, 1997). Intervjuguiden var uppbyggd av tre huvudrubriker/teman: bakgrund, definition av hållande och omsättning i det praktiska arbetet. Den första av intervjuerna fick utgöra en pilotstudie och detta var den enda intervju där båda deltog, då detta var ett tillfälle att förbättra intervjuguiden. Detta gav också möjlighet att få en snarlik uppfattning om hur man utför intervjun, vilket förhoppningsvis minskade skillnaden mellan oss som intervjuare. Då det visade sig att intervjuguiden inte behövde omarbetas nämnvärt kunde pilotintervjun ingå i studien. Under pilotintervjun uppkom dock två frågor som vi fann så intressanta att de fick ingå i den fortsatta intervjuguiden. Dessa var om personalen någon gång går in och håller barnet, och om personalen anser att föräldern alltid kan utveckla sin förmåga att hålla barnet.

När det kom till utskriften av de bandinspelade intervjuerna (transkriberingen), gjordes det så ordagrant som möjligt. Enligt Kvale (1997) utgör den utskrivna texten forskarens primära empiriska datamaterial, även fast det inte är dennes grundläggande data utan en konstruktion av en muntlig kommunikationsform till en skriftlig. För att det transkriberade material skulle likna originaldatan så mycket som möjligt försökte vi uttrycka oss som informanterna gjort. Detta även för att citat skulle kunna tas direkt ur de transkriberade texterna. Dock skrevs inte pauser och vissa halvtänkta resonemang ut, då de inte avslutades utan ersattes med annat. Detta för att de inte ansågs relevanta för uppsatsen.

5.5 Analys

Analysen av resultatet har gjorts utifrån en variation av en fenomenologisk metod kallad Empirical Phenomenological Psychological Method (EPP). Denna metod bidrar främst till att påvisa möjligheter med det insamlade materialet. Från början har informanternas utsagor endast betydelse i relation till det sammanhang de beskrivs, men genom att plocka ut relevanta kännetecken i materialet och jämföra dem med varandra får det sagda en mer utökad betydelse (Karlsson, 1999).

Analysen av empirin utifrån EPP sker i tre steg. Första steget går ut på att man plockar ut relevanta påståenden hos varje person, hur han/hon faktiskt beskriver ett fenomen. Alla påståenden samlas ihop för att erhålla en tydligare överblick. På detta sätt kan liknande påstående föras samman (Karlsson, 1999). I vårt fall har detta inneburit att vi markerat väsentliga teman och företeelser i det transkriberade materialet. Dessa fördes sedan samman med alla informanternas svar kring just denna fråga.

Steg två går ut på att forskaren jämför informanternas olika svar med varandra för att finna meningslikheter (Karlsson, 1999). I denna studie har detta steg inneburit att liknande teman och företeelser som uppkommit hos olika informanter slagits samman. Under varje fråga kunde sedan olika mönster urskiljas.

I steg tre kan sedan forskaren använda de framtolkade kännetecknen på ett friare sätt. För detta krävs en fri variation i fantasin (Karlsson, 1999). Konkret har detta skett genom att vi har gått från att hålla oss till varje specifik fråga, till att föra samman teman som tillhört frågor under samma huvudrubrik; definition av hållande samt omsättning i praktiskt arbetet. Alltså finns samma mönster inom flera frågor slås de samman och bildar underrubriker. Därefter har det setts till vad som sammanlänkat dessa underrubriker och därmed bildat överkategorier. Resultatet blev överkategorier som förtydligas genom att underrubriker presentera och gås igenom. Då utsagorna tagits ur sitt sammanhang har det varit viktigt att ständigt gå tillbaka och läsa det i sin helhet för att kunna kategorisera utsagorna rätt. Karlsson (1999) beskriver att inom EPP modellen är det viktigt att man som forskare använder sig av den hermeneutiska cirkeln, som betonar samspelet mellan del och helhet i tolkningsarbetet. De transkriberade intervjuerna har därför varit närvarande under hela analysarbetet.

5.6 Etiska överväganden

Vi har särskilt tagit i beaktande de tre etiska riktlinjer som Kvale (1997) tar upp för forskning om människor; informerat samtycke, konfidentialitet och konsekvenser.

När det gäller informerat samtycke handlar det om att undersökningspersoner blir informerade om studiens syfte och får övrig information om undersökningens upplägg. Här är det dessutom viktigt att intervjupersoner förstår att deltagande är frivilligt och att man när som helst kan dra sig ur (Kvale, 1997). Det informationsmötet som skedde i början av uppsatsarbetet gick bl.a. ut på att ge denna information till personalen. Vikt lades vid att poängtera att deltagandet var frivilligt. Vi ansåg att ett möte där alla var samlade var det mest praktiska ur vår synvinkel men man kan också tänka sig att detta påverkade deltagarnas inställning. Kanske skulle information som getts enskilt fyllt kraven för informerat samtycke på ett bättre sätt. Vid varje enskild intervju upprepades därför informationen om frivilligt deltagande. För denna uppsats har det inte varit relevant att undanhålla något om syftet för informanterna. Det har varit en ständig strävan från vår sida att vara så öppna och tydliga som möjligt med det som skulle undersökas.

Konfidentialiteten handlar i detta fall om att undersökningspersonerna inte ska kunna identifieras (Kvale, 1997). Alla intervjupersoner i denna studie är anonyma och allt resultat redovisas på en gruppnivå. För att stärka anonymiteten har inte informanternas åldrar redovisats, utan endast en medianålder. Dock kan citat och liknande möjligtvis kännas igen av närstående personer som vet hur personen i fråga resonerar. I förberedelserna för denna studie fanns många tankar kring hur man skulle kunna bevara informanternas anonymitet gentemot varandra och övrig personal på Birkahemmet, eftersom både värvning och intervjuer tagit plats där. Möjlighet gavs att fylla i en intresseanmälan där vi vid ett senare tillfälle tog kontakt. Dessutom fanns möjligheten att lägga intervjutillfället utanför arbetstid på en annan plats om informanten hade önskat det. Dock blev detta aldrig aktuellt. På informationsmötet var alla mycket öppna inför varandra och tid för intervju bokades in inför varandra. Vi lät

stämningen och klimatet styra, det kändes dock viktigt att på förhand ha tänkt igenom olika alternativ.

Den etiska principen om konsekvenser handlar om att risken att undersökningspersonen ska lida skada ska vara så liten som möjligt. Fördelarna med studien ska uppväga de eventuella nackdelar som finns (Kvale, 1997). Vi anser att alla har att vinna på att ett begrepp som används mycket i det kliniska arbetet blir belyst och undersökt. Personalen på Birkahemmet har varit väldigt positiva till ämne samt till att delta i studien. Att få dela med sig av sina erfarenheter hoppas vi har varit givande för informanterna. Vissa uttryckte själva att det hjälper dem att bli intervjuade för det tvingar dem att tänka till och reflektera.

5.7 Reliabilitet och validitet

Med reliabilitet menas studiens tillförlitlighet, medan validitet betyder att man mäter det man avser att mäta (Larsson, 2005). Detta har tagits i beaktande även i denna studie och i de olika steg som format studien.

Genom att datainsamlingen genomfördes i intervjuform gavs möjligheten att direkt i stunden be om förtydligande för att undvika missförstånd. På detta sätt ökades förutsättningen att förstå meningen i det sagda, vilket både stärkte reliabiliteten och validiteten (Kvale, 1997).

Att intervjuerna utfördes på Birkahemmet har bidragit till studiens validitet då miljön varit bekväm och välbekant för informanterna (Wibeck, 2000).

Att vi varit två som tillsammans genomfört denna studie ser vi som en stor tillgång både när det gäller reliabiliteten och validiteten. Att ha fått argumentera för sin åsikt och fått höra en annans syn på något har gjort att man inte blivit hemmablind. Detta gäller både intervjuerna, transkriberingen och analysen. En svårighet med att dela upp intervjuerna på olika personer kan vara att man uppfattar olika saker. Att båda varit delaktiga i pilotintervjun och att transkribera varandras intervjuer har varit sätt för oss att försöka komma till rätta med detta och bli delaktig i alla intervjuer. I analysen av resultatet har varje steg påbörjats med att vi suttit enskilt för att sedan diskuterat funna teman/mönster. Att båda två tolkat och kategoriserat de ursprungliga intervjuerna anser också Kvale (1997) kan höja reliabiliteten och minska risken för en ensidig och godtycklig subjektiv syn.

När det gäller transkriberingen har den gjorts så lik originaldatan som möjligt för att på detta sätt stärka validiteten. En svårighet med transkriberingen har varit att återge intervjupersonernas olika sätt att tala t.ex. när de beskriver hur de pratar genom barnet för att uppmärksamma föräldrarna på dess signaler. På olika sätt har detta försökt markeras i texten men här blev vi medvetna om de reliabilitetsproblem som kan uppkomma när man överför talspråk till skriftspråk (Kvale, 1997).

6. Resultat

6.1 Bakgrund

Bland de sju stycken informanterna fanns det både barnskötare och högskoleutbildade med skiftande utbildning. Informanterna med barnskötarutbildning var också de som arbetat längst på Birkahemmet, sedan 1970-talet. Övriga hade arbetat på Birkahemmet upp till 16 år. Åldern på de intervjuade varierade stort, medianåldern låg på 53 år. Samtliga av informanterna var kvinnor.

Så gott som samtliga hade vidareutbildning i miljöterapi, de flesta hade flera olika vidareutbildningar. Bland annat fanns grundläggande i psykoterapi utbildning och utbildning inom Marte-meoterapi hos några.

Det var vanligare att informanterna lyfte fram enskilda teoretiker än faktiska teorier på frågan om man i sitt arbete utgår från någon särskild teoretisk referensram. De namn som oftast kom upp var Bowlby, Winnicott, samt Mahler som framför allt användes för ett par decennier sedan. Anknypningsteorin nämndes oftast och då i samband med att Bowlby nämndes. Några nämnde även Stern, någon miljöterapi och någon teorin kring Marte-meo. Flera nämnde att det kan vara svårt att skilja på teori och erfarenhet och att man arbetar utifrån en sammansmältning av de båda.

6.2 Hur definierar personalen hållande?

Det visade sig att hållande kan ske på olika nivåer och att olika informanter la varierande betoning på dessa. Nedan syns att det blev två nivåer: förälderns hållande gentemot barnet, samt kontaktpersonens hållande gentemot föräldern. Den ena nivån innefattar alltså det som det späda barnet behöver ha från sin omsorgsperson i form av ett gott fysiskt och psykiskt hållande. Den andra nivån innefattar mer hur man kan använda hållandet som ett sätt att stödja och arbeta med föräldrar som har svårigheter i att hålla sina barn.

Underkategorier	Överkategorier
Psykiskt hållande	Förälderns hållande gentemot barnet
Fysiskt hållande	
Kopplingen mellan psykiskt och fysiskt hållande	
Betydelsen av hållande	
Förälderns förmåga att utveckla sitt hållande	Kontaktpersonens hållande gentemot föräldern
Att psykiskt och fysiskt hålla föräldern	
Relationen mellan personal – förälder – barn	
Att få nya erfarenheter	
Institutionens hållande	

Förälderns hållande gentemot barnet

Denna överkategori belyser det hållande det lilla barnet behöver av sin förälder. Här lyfte informanterna fram barnets behov av att bli sedd, svarad på och samspelad med, samt barnets behov av att bli buren och fysiskt hållen på ett sätt som motsvarar deras ålder och mognad.

Det handlar om att barnet både behöver hållas psykiskt och fysiskt och dessa hänger ihop och påverkar varandra. Barnets utveckling är beroende av att det blir hållet på ett gott sätt av sin omsorgsperson.

Psykiskt hållande

Alla informanter var eniga om att ett gott hållande gentemot sin baby var att se den som den individ den är och svara på dess signaler. Exempel på detta kunde vara att låta barnet vara sig själv och inte göra saker det inte är moget för. Ett par informanter lyfte fram att för att barnet ska känna sig sett är ögonkontakten viktig. Ett flertal menade också att ett gott hållande var när föräldern prioriterar barnet före sig själv, då ett så här litet barn inte kan vänta utan behöver omedelbar tillfredsställelse. Att hålla sitt lilla barn psykiskt är också att hjälpa det fungera i sitt beroende till sin omsorgsperson och att förklara världen för dem, t.ex. genom att sätta ord på vad man gör. Någon betonade också vikten av att omsorgspersonen måste våga vara barnets anknytningsperson.

”Vi tittar ju på omsorgssignaler, på anknytnings signaler, vilka signaler ger barnen, hur kan föräldrarna tolka dem. För när barnen är så små som de är här kan man ju inte kräva någonting av barnen, man stimulerar dem på det sättet de kan visa vad de vill och föräldern måste ju kunna se vad de vill.”

”Det som jag tycker är viktigt det är att man måste se till babyn först. Många som får barn och inte har det med sig, då utgår de från sig själva, ”jag måste få först”. Men det är ju det viktigaste att när du har en baby så måste den få först, den kan inte vänta utan måste bli tillfredsställd först. En vuxen kan ju vänta men det kan inte en baby göra, i alla fall inte en som är spädbarn.”

Fysiskt hållande

När det gäller det fysiska hållandet var nästan samtliga informanter överens om att det gäller att utgå från vad barnet är moget för. Exempel på detta som gavs var att när det gäller spädbarn är det extra viktigt med stöd för nacken, och att man håller runt kroppen, runt armar och ben, så att barnet känner sig hållet och kan vila i sin egen kropp. Det är viktigt att barnet känner sig omslutet, att de samlas upp, så att inte armar och ben spretar åt olika håll. Barnet ska hållas nära den vuxnes kropp så att det kan känna värmen och kroppens konturer. Flera informanter gav exempel på att föräldrar kan ha svårigheter med närhet och att de gärna vill hålla sin baby långt ute på knäet. Att ett spädbarn får stå eller sitta är också exempel på ett mindre bra fysiskt hållande.

”Att för ett litet barn hålla lite bakom nacken, eller att man håller ett barn så att man håller det lite för mycket uppåt, så att det ska balansera sitt huvud mera än vad det är riktigt moget för, att den får klara att hålla balansen själv. Likaså hållandet, att då är det ju lätt när man ska hålla balansen med sitt huvud att armarna kommer ut och så ska inte ett barn behöva parera rörelserna, utan att man ska, ett barn ska kunna vara så tryggt att det sjunker ihop i sin kropp och inte behöver hålla ut armarna för att hålla balansen. Och då är ju det fysiska hållandet väldigt viktigt, hur man håller om det så att barnet kan slappna av, så att den slipper att parera med dem här flygrörelserna eller med det här huvudet som håller på så här.”

Kopplingen mellan fysiskt och psykiskt hållande

Alla informanter var eniga om att det fysiska och psykiska hållandet på något sätt hänger ihop. De flesta ansåg att dessa helt hänger ihop och påverkar varandra och att man inte kan utesluta det ena utan att det påverkar det andra. Några menade dock att det fysiska hållandet är grundläggande för att det psykiska ska fungera och att det är lättare att hålla fysiskt än psykiskt. Det fysiska kan man lära sig på ett annat sätt. Någon nämnde också hur föräldrarnas fysiska hållande av barnet ger behandlaren information om det psykologiska.

”Absolut, javisst och det går inte och säga att det ena är viktigare än det andra och det måste flätas in i vartannat. Sen är det svårt tycker jag att i ord säga vad som är verksamt där och vad som är verksamt här. Men självklart kan det ena inte utesluta utan att det skulle göras på bekostnad av det andra, utan de är jätteviktiga båda två och att de är i samklang med varandra, så det är tajmat utifrån barn, ålder och mognad.”

”De hänger ihop, eller ja det gör de ju på ett sätt. Men det är ju det jag säger att de flest kan ju hålla sin baby fysiskt men det är ju inte säkert att de får någon kontakt för det. Hålla den fint, rätt och så men kanske inte tittar på den i ögonen, inte får, ja det blir inget samspel ändå, även fast de håller sin baby fint, utan då måste det psykiska vara med.”

Betydelsen av hållande

Flertalet informanter ansåg att ett gott psykiskt och fysiskt hållande av barnet är nödvändigt för att det ska utveckla en trygghet. Flera informanter menade att denna trygghet gör att barnet vågar mer både motoriskt och i kontakten med andra. Får man till denna trygghet kan barnet i sin utveckling särskilja sig från sin förälder. Några nämnde dessutom att tilliten till andra människor grundläggs genom ett gott hållande. De ansåg att på detta sätt får barnet med sig en god erfarenhet av relationer och kan i framtiden föra detta vidare till sina egna barn. Många informanter påpekade just att det är svårt att hålla om man inte själv har blivit hållen. Om barnet inte blir hållt fysiskt på ett bra sätt var några informanter inne på att det gör att barnet blir stelt, vilket hämmar den motoriska utvecklingen. Någon lyfte också fram att ett dåligt psykiskt hållande bl.a. kan leda till att barnet sluter sig, de upplever inte att det finns någon mottagare därute och då förväntar de sig ingenting.

”Det är på något sätt grunden, det är ju grunden för alla relationer i framtiden. Det är ju så vi ser på relationen till föräldern här, det är ju här man börjar lära sig vad man kan få ut av en annan människa å vad man behöver ge för att få det.”

Föräldrarnas förmåga att utveckla sitt hållande

När det gällde föräldrarnas förmåga att utveckla sitt hållande var informanterna något oeniga. De flesta ansåg att alla kan utveckla sin förmåga att hålla sitt barn men det kan ta olika lång tid. I vissa fall kan det ta så lång tid så att barnet inte hinner vänta. Dock beskrev några att det kan vara svårare för viss grupper, då man antingen inte har den kognitiva förmågan att förstå eller t.ex. har missbruk som tar överhanden.

”De flesta kan det, jag tror de flesta kan, sen är det olika hur lång tid det tar tror jag. //...Men det är ju också en process, så jag ser inte det som omöjligt med någon människa egentligen, det är bara hur lång tid, en del kan det ta flera år för att det ska, men oftast går det väldigt bra tycker jag.”

”Alla har det väl till en viss del, så kan man väl säga, men ibland så räcker det inte.”

Kontaktpersonens hållande gentemot föräldern

Denna nivå handlar om hållande som en central del av personalens förhållningssätt gentemot föräldern. Genom att ge föräldern en erfarenhet av att bli hållen kan de föra detta vidare till sina egna barn. Till denna nivå räknas även in hur själva institutionen utgör ett hållande.

Att psykiskt och fysiskt hålla föräldern

Flertalet av informanterna menade att hållandet handlar om att förmedla en känsla av trygghet och hjälpa föräldern i situationen, t.ex. genom att stötta så att de kan stanna upp och reflektera. Informanterna ansåg att det handlar om att härbärgera och se föräldern, se att de kämpar. Att stötta föräldern och bemöta dem med respekt är också faktorer som betonades av vissa. Ett par sade att de föräldrar som dom kommer i kontakt med ofta känner sig psykiskt små och att det då även kan bli aktuellt att rent konkret hålla dem fysiskt med hjälp av kroppskontakt.

”Ja, det blir en känsla av trygghet och att man hjälper klienterna i sammanhanget, ibland är det kaos, så samlar ihop dem håller om dem på något sätt, i miljön har vi ju hållande också och ibland är det bara att vara där. Ja och ibland att sätta ord på om det är något som man känner och fråga dem är det så du känner och då känner de att de blir sedda och hållna på något sätt.”

Relationen mellan personal – förälder - barn

Många informanter var inne på att ett gott hållande gentemot föräldern genererar förbättring i deras hållande till sitt eget barn. Genom att själv bli hållen kan den vuxne utvecklas i sitt föräldraskap. Det blir som en kedja. Någon lyfte fram att även barnet känner av att föräldern får hjälp och kan på detta sätt slappna av.

”Det kanske är så här, för ganska länge sedan så hade jag en mamma och det är ju ofta så att man kan tänka så, att det här barnet det fixar jag mycket bättre. Jag kan sköta detta barn mycket bättre än mamman. Och om jag tänker så, så kan jag det rent praktiskt, om jag säger så men det är ju inte meningen, utan det jag nästan alltid utgår ifrån är att jag håller mamman så att hon orkar med att hålla sin baby. Så jag blir liksom en förebild kanske man kan säga också, att mamman ser hur man gör och att jag håller mamman, det är ofta henne jag skulle vilja ha i knäet för att hon ska orka hålla sin baby och få med sig detta.”

Att få nya erfarenheter

Nästan samtliga informanter menade att det förutsätter att man blivit hållen för att man själv ska kunna hålla sitt barn, vilket många föräldrar på Birkahemmet inte har blivit. De ansåg då att hålla föräldern handlar om att ge dem denna erfarenhet, så att de kan föra den vidare till sitt eget barn. Vissa sade även att föräldern ska få en erfarenhet av en relation och kunna lita på någon annan, vilket de kanske aldrig tidigare har kunnat göra.

”Vi tycker ju att när vi blir mammor att vi har det i ryggraden, man har fått med sig det av sin egen mamma, men de här som vi jobbar med har ju nästan aldrig någon som de själva kan referera till. Dem vet liksom inte hur det ska vara.”

Institutionens hållande

Några informanter var inne på hur även institutionen i sig utgör ett hållande, genom att regler och ramar ger en hållande struktur. Detta innefattar även att det finns personal dygnet runt, som kan lyssna och förmedla trygghet.

”Och sen är ju huset i sig ett hållande. Hela strukturen i huset är ett hållande, det finns personal dygnet runt, det finns alltid någon som kan lyssna, det finns alltid någon som kan ta emot reaktioner på vad jag och mamman kan ha pratat om under dagen.”

5.3 Hur arbetar personal med hållande i praktiken?

Här handlar det om hur tankarna kring hållande omsätts i det praktiska arbetet. Personalen arbetar med familjen så att föräldern ska utveckla sitt hållande gentemot barnet. Detta sker genom flera olika arbetssätt och tar sin plats i olika miljöer och i olika situationer. Det praktiska arbetet kring hållandet påverkar också anknytningen mellan barnet och föräldern, samt föräldrarnas utveckling.

Underkategori	Överkategori
Kontrakt	Det praktiska arbetets utformande
Den öppna miljön vs. samspelesrummet	
Förstärka barnets signaler	Det praktiska arbetets utförande
Pedagogiskt arbete	
Komplettering	
Stöd	
Hållandets betydelse i relation till anknytningen	Resultat av det praktiska arbetet
Föräldrarnas utveckling	

Det praktiska arbetet utformande

Några informanter lyfte fram hur ett kontraktssamtal som sker mellan kontaktpersonen och föräldern sätter upp mål för vistelsen och behandlingen. Arbetet med hållandet tar sedan sin plats både i samspelesrummet, där arbetet intensifieras, samt i den övriga miljön, där uppkomna vardagliga situationer utgör underlaget.

Kontrakt

Ett par informanter lyfte fram hur kontaktpersonen tillsammans med sin familj har ett kontraktssamtal, där ett kontrakt skrivs och där mål för vistelsen och behandlingen formuleras. Detta utgör sedan grunden för behandlingen. På detta sätt har man hittat ett sätt att samarbeta, där båda parter vill göra det som är bäst för barnet. Kontraktet är sedan till stor hjälp i behandlingen i samspelesrummet.

”...vi har barnets som samarbets, även om vi inte tycker lika så vill vi bägge göra det bästa för denna lilla barnet. Vi har skrivit kontrakt, ett kontrakt som också håller behandlingen på rätt väg. Ett kontrakt där vi formulerar mål som

leder till de stora målen, hur gör vi mer konkret, så är vi där upp (samspeletsrummet) och så pratar vi om det, vi pratar om barnets utveckling.”

Den öppna miljö vs. samspeletsrummet

Samtliga informanter berättade att arbetet med familjerna tar sin form både i samspeletsrummet och i den övriga miljön. De sade att det är samma saker man arbetar med i båda arenorna men de återkom hela tiden till att det blir ett mer fokuserat och intensivt arbete i samspeletsrummet. Vissa lyfte fram att där hjälper kontaktpersonen till med att hela tiden rikta fokus på barnet. Nästan alla påpekade också hur det inte finns några störande moment där, telefoner är t.ex. inte tillåtet i samspeletsrummet. Det betonades även av de flesta informanter att ute i miljön är det istället det dagliga livet som dominerar. Där menade de att arbetet kring hållandet hela tiden finns med men det tas upp utifrån de specifika situationer som uppkommer i stunden. Några menade då att de även kan hänvisa tillbaka till det man jobbat med i samspelet och detta då blir väldigt konkret för föräldern.

”I samspeletsbehandlingen tänker jag på samspeletsrummet där man är tre gånger i veckan, då är det ju fokus på barnet och hur de samspelet, samtidigt kan det ju också vara flera samtidigt men där försöker man ju ändå fokusera på det egna barnet. Sedan jobbar man ju i miljön delvis på samma sätt som i samspelet för man fångar ju situationer det gör man ju. Men jag tror att har man gått upp i samspeletsrummet så har man gjort upp med föräldern att här är det barnet som gäller och vi tittar på barnets behov och vi tittar på att följa barnet och det ska man så klart göra i miljön också men det känns ändå som det är någon frizon där uppe inga telefoner får gå med, ingenting får störa det är ganska lugnt och tyst oftast beroende på hur stora de andra barnen är som är där.”

Det praktiska arbetets utförande

En rad olika metoder och arbetssätt lyftes fram i resonemangen kring hur man kan arbeta med att förbättra föräldrarnas hållande av sitt barn. Genom att stödja föräldern i sitt föräldraskap, genom ett pedagogiskt arbete och/eller genom att förstärka barnets signaler ska föräldern förhoppningsvis utveckla sin lyhörddhet gentemot barnet. I vissa fall kan det även bli aktuellt att kontaktpersonen går in och tar över hållandet av barnet för en stund.

Förstärka barnets signaler

Att svara på barnets signaler har visat sig vara en viktig sak som informanterna lyfte fram. Majoriteten av informanterna betonade att föräldrarna kan vara så upptagna av sina egna behov och då kan det bli personalens uppgift att förstärka barnets signaler. Detta kan de bl.a. göra genom att de pratar som om det är barnets röst och hela tiden försöker peka tillbaka till barnets inre. De lyfter fram hur detta ska bidra till att föräldrarna utvecklar sin lyhörddhet gentemot sina barn.

”...och jag hjälper dem, alltså finns där och när de känner sig osäkra så kan jag stötta mamma genom att prata utifrån barnet; ”å mamma nu tyckte jag så eller å mamma vad glad jag blir när du gör så,” jag pratar som barnets röst. Hjälper mamma att förstå eller tolka om hon blir lite osäker...”

Pedagogiskt arbete

Samtliga informanter lyfte på ett eller annat sätt fram det pedagogiska arbetet. De gav olika exempel på detta. Det kunde handla om att diskutera med föräldern eller rent konkret tala om vad föräldern bör göra eller vad barnet behöver i en specifik situation. Vissa lyfte även fram

hur de kan använda sig av modellering, där man visar praktiskt det man pratar om, eller försöker vara en förebild och föregår med gott exempel. Någon menade att genom att tala till barnet så som föräldern skulle kunnat tala, kan man på ett pedagogiskt sätt förmedla hur föräldern kan interagera med sitt barn. Därefter handlar det om att ge föräldern möjlighet att själv försöka.

”Det kan ju rent av vara så att jag rent praktiskt visar med barnet eller med en docka, först med en docka eller en nalle eller nått med både armar och ben i alla fall, visar hur man håller för att bli trygg eller rent praktiskt tar mammans hand och flyttar upp den lite mer; ”om du håller där, titta vad händer då, och hur känns det för dig att hålla så nära eller att hålla barnet så nära, hur känns det att hålla i barnet nu?” Att man frågar, att man hjälper till. Men oftast räcker det med att man visar med en docka, föreslår något och provar detta.”

Komplettering

Några informanter var inne på att man även med vissa familjer jobbar med komplettering. De lyfte fram att det här handlar om föräldrar som har stora svårigheter med hållandet. De menade att kompletteringen går ut på att kontaktpersonen går in och under begränsad tid håller barnet fysiskt och psykiskt. Vissa betonade hur detta kan göras både i pedagogiskt syfte, då är föräldrarna med och tittar på, eller när man måste gå in och komplettera en bristfällig föräldraförmåga, för att barnet inte ska fara illa. Informanterna tog upp hur kompletteringen oftast är avtalad med föräldrarna. Någon påpekade också att det kan bli aktuellt att personalen går in och avlastar och har hand om barnet en stund, så att föräldern ska orka med att vara förälder.

”Ja, det gör vi när vi ser att barnet behöver, när inte mamman kan utvecklas i den takten som vi ser att barnet behöver, alltså för en period kan man säga, då kan man säga att vi går in och kompletterar barnet, att vi då pratar med mamman att det här måste du göra för att barnet behöver det. Så det händer, det gör det.”

Stöd

Att stödja föräldrarna och familjen menade majoriteten av informanterna utgör en del av arbetet med hållandet. De sade att då handlar det om att kontaktpersonen är med familjen hela tiden och utgör en trygghet, utan att för den skull gå in och ta över. Olika informanter tar upp olika saker i det stödjande arbetet. Detta kunde t.ex. vara att personalen stöttar, peppar, pushar, försöker stärka det som fungerar bra, lyssnar, förmedlar hopp och respekt, hjälper till med praktiska saker och ger föräldern möjlighet att bara vara med sitt barn. Vissa menade att det på något sätt handlar om att hjälpa föräldern orka utvecklas och vara en tillräckligt bra förälder.

”Jag vill åter igen prata om respekt, för jag tycker att det är så fruktansvärt viktigt. Det är ju respekt för människan, och för mig då i regel så tycker jag ju nästan alltid om mina mammor och att jag kan säga det och förmedla det, för det gör man ju, men att man kan säga att jag tycker om dig som människa men det du gör tycker jag inte om, man förmedlar saker med respekt. Jag kan inte nog poängtera det. För det är så många utav våra som inte har blivit bemötta, utan de har blivit bemötta utifrån det de visar upp.”

””Detta är mitt barn”, och så kan man förmedla hopp på det sättet och att ”nej jag klarar inte detta”, ”ja men nu sitter du ju och håller henne jätte fint. Hon njuter nu av att du gör så här”.”

Resultat av det praktiska arbetet

Vissa informanter lyfte fram hur anknytningen mellan förälder och barn påverkas av hållandet och arbetet med det. Arbetet kring hållandet bidrar även till föräldrarnas utveckling, både i relation till sitt barn och som person.

Hållandets betydelse i relation till anknytningen

Det framkom att flera informanter såg en nära koppling mellan hållande och anknytning. Genom att arbeta med hållandet så stärker man anknytningsprocessen, man får föräldern att vara i samspelet och dialogen med sitt barn. Någon framhävde att hållandet utgör en stor del i anknytningen och att om ett gott hållande finns, blir anknytningen så mycket bättre mellan förälder och barn.

”Det är jätte mycket, det är en stor del i anknytningen och anknytningen är ju det som är det centrala, är det ju, det är deras första relation. Första relationen man har i livet är med sina föräldrar och anknytningen blir så mycket bättre när hållandet finns där. Det är där man bygger alla sina andra relationer i livet, sin första relation med sina föräldrar som man utgår ifrån med sina vänner å andra släktingar och partner senare i livet. //... Tror att de är hand i hand för mig. Du kan inte knyta an så fullt ut med ditt barn eller med din, om du inte känner dig hållen och du kan inte hålla utan att knyta an.”

”Alltså vi jobbar, egentligen jobbar vi ju med att få till en anknytning och då måste vi ju ha hållandet, för anknytningen måste ju till för att barnet ska utvecklas. Mamman lär sig att, till slut får ju mamman den känslan för barnet. T ex en missbrukande mamma där man jobbar med hållandet och får till en anknytning med hjälp av hållandet, alla de saker som jag pratat om. Och så får mamman in barnet i sitt hjärta, om jag uttrycker det på det sättet, så att hon kan välja bort sitt missbruk.”

Föräldrarnas utveckling

Några informanter betonade att genom att föräldern blir hållen av kontaktpersonen och även genom att man arbetar med föräldrarnas hållande gentemot barnet, blir förhoppningsvis resultatet att föräldern utvecklas. Flera menade att man övar upp en kvalitet i samspelet till sitt barn och får in hållandet så att det känns som något helt naturligt. Någon lyfte även upp hur den erfarenhet av tillit som blir tillsammans med behandlaren är något man tar med sig ut ifrån Birkahemmet. Samma person beskrev att föräldern förhoppningsvis får med sig en ny erfarenhet av att lyckas med sitt barn, vilket antagligen är en ny erfarenhet hos föräldern, då många har många misslyckanden med sig i bagaget. Någon annan lyfte upp att många familjer dock behöver något sorts hållande system runt omkring sig även efter att de har lämnat Birkahemmet, t.ex. en stödfamilj. Vissa informanter tillade också att det finns de föräldrar som får gå hem med sina barn, där kanske inte kontaktpersonen tycker att detta är så lämpligt.

”...det är ju det som ska fortsätta bära när de kommer utanför. För det här är ju ett hållande system i hela huset som inte finns därute, och vi är väldigt noga med att rekommendera hur hållandet ska se ut när tiden här är slut, så att man inte drar ut sladden då, utan då måste det finnas något system som bär, och då kan

man beskriva det som ett hållande faktiskt, ett hållande system bör finnas på utsidan t.ex. i form av stödfamilj som de kan ta kontakt med om det händer någonting, så det använder jag när jag skriver, då använder jag hållande där också. Ett hållande system så kan jag beskriva det som.”

7. Diskussion

Vad som tydligast kom fram i analysen av intervjuerna var att hållande delades upp i två nivåer, föräldrarnas hållande av barnet samt personalens hållande av föräldern. I båda nivåerna beskrevs vad respektive hållande innebar och betydelsen av det. I det praktiska arbetet med hållande framkom att det finns olika arenor för detta arbete samt att det kan utföras på ett flertal sätt. Det betonades även vad hållande resulterar i, både för föräldern och barnet.

7.1 Hur definierar personalen hållande?

Av resultatredovisningen blev det tydligt att personalen såg på hållande utifrån två olika nivåer; föräldrarnas hållande gentemot barnet och personalens hållande gentemot föräldern. Föräldrarnas hållande gentemot sitt barn är den nivå vi från början tänkte oss att hela vår uppsats skulle handla om. Att personalen även lyfte fram hållande som något man kan göra i förhållande till föräldrarna trodde vi i början inte skulle få så stor plats i denna uppsats. Vi trodde det skulle gå att avgränsa men det blev tydligt att de olika nivåerna hängde ihop på ett sätt som vi från början inte förstod. Även Winnicott (1960/1996) tar upp betydelsen av att omsorgspersonen behöver hållas av sin omgivning, men detta resonemang ger han inte alls lika stor plats som hållande som något som finns i relationen mellan förälder och barn.

För tydlighetens skull har vi valt att diskutera de olika nivåerna var för sig. Här försöker vi också svara på vår tredje frågeställning; hur personalens förståelse kring hållandet överensstämmer med teori och tidigare forskning?

När det gäller *föräldrarnas hållande gentemot barnet* visade resultatet tydligt hur det psykiska och fysiska hållandet hänger ihop och påverkar varandra. Det finns självklart fenomen som hör till båda eftersom de är så sammanlänkade. Det kan finnas fysiska fenomen som berättar något av psykologisk innebörd. Vi tänker t.ex. att i en matningssituation kan det vara svårt att helt särskilja fysiska beståndsdelar från psykiska. Ett gott fysiskt hållande innebär inte bara att barnet får mat utan förmedlar även trygghet till barnet.

Informanternas tankar om det psykiska hållandet handlade om att kunna se sitt barn som den individ det är, svara på dess signaler och prioritera barnet före sig själv. Även forskning pekar på att detta är viktiga aspekter i förälder-barn relationen (Fonagy, 1997; Killén, 2002). Informanterna använde dock aldrig begreppet empati men vi anser att det är just empati detta handlar om. Att föräldrarna ska kunna sätta sig in i sitt barns behov och känslor. Winnicott (1960/1996) framhäver omsorgspersonens empatiska förmåga som grunden i ett gott hållande. Även inom anknytningsteorin betonas att föräldrarnas omsorgssystem måste bestå av lyhördhet för att barnets signaler ska bli besvarade. Föräldern måste vara närvarande och inte styra barnets beteende utan acceptera barnet fullt ut (Broberg m.fl. 2006).

Informanterna tog även upp vikten av ögonkontakt och ett verbalt språk i det psykiska hållandet. Detta beskriver Berg-Brodén (1991) som arbetat kliniskt med spädbarn och dess föräldrar under många år och som menar att vid sidan av det fysiska hållandet utgör blickavstånd och blickorientering (ansikte mot ansikte) samt dialogen grunden i relationen mellan förälder och spädbarn.

Det fysiska hållandet var något som alla informanter la vikt vid, att barnet känner sig omslutet och stabilt hållet, samt placerat nära föräldrarnas kropp betonades. Detta anser vi hör ihop med att skydda barnet från fysiologiska kränkningar, vilket var något som Winnicott (1960/1996) lyfte fram.

De faktorer av både psykiskt och fysiskt hållande som våra informanter varit inne på tycker vi tydligt överensstämmer med de grundläggande föräldraförmågor som Killén (2002) lyfter fram som särskilt viktiga. Hon betonar vikten av att se barnet som det är, att engagera

sig i barnet på ett känslomässigt positivt sätt, att visa barnet empati samt att ha realistiska förväntningar på vad barnet klarar av.

Winnicott (1960/1996) beskriver att den grundläggande formen av hållande är den fysiska och därefter kan andra former av hållande utvecklas, vilket även några av våra informanter lyfte fram. Dock framhävde samtliga informanter att det fysiska och psykiska hållandet hänger ihop och påverkar varandra. Detta menar Winnicott (1960/1996) beror på att i tillfredsställelsen av det lilla barnet kan inte det fysiologiska och psykologiska åtskiljas. Även Berg-Broden (1991) tar upp hur brett hållandebegreppet är och visar på att det fysiska och psykiska hållandet är sammanlänkat och påverkar varandra. En förälder som söker ögonkontakt med sitt barn kan bli avvisat till följd av att denna inte fysiskt håller sitt barn på ett bra sätt.

Informanterna betonade att ett gott hållande resulterar i att barnet särskiljer sig allt mer från föräldern och har mod att pröva sig fram vilket också utvecklar den motoriska förmågan. Detta anser vi är väl sammankopplat med grunden för en trygg anknytning. En trygg anknytning handlar just om att barnet mer och mer vågar utforska världen utanför föräldrarnas famn då den vet att det alltid finns en trygg bas att vända tillbaka till (Broberg m.fl. 2006). Även anknytningsteorins begrepp inre arbetsmodell, tycker vi stämmer bra in här då informanterna pratade om att det är genom hållandet tilliten till andra människor grundläggs, genom den upplevelse barnet har av sin första relation. Inre arbetsmodeller handlar just om hur erfarenheter av tidiga relationer påverkar barnets förväntningar på andra människor senare i livet (Allmänna barnhuset, 2004). Även Fonagy och Target (1997) har varit inne på vikten av föräldrarnas lyhördhet för att barnet ska utveckla en reflexiv förmåga och inre representationer av erfarenheter. Dessa hjälper barnet att förstå och uppleva andra människors beteenden som meningsfulla. Här ser vi tydligt hur otroligt viktigt hållandet är för det lilla barnets välmående och utveckling. Vi tycker inte det känns svårt att anta att barn som inte får hjälp att utveckla en reflexiv förmåga och positiva inre arbetsmodeller riskerar stora svårigheter. Att kunna relatera till sig själv och sin omgivning på ett adekvat sätt känns som själva grunden i ett gott liv och en god hälsa. När man tänker på människor med stora problem t.ex. med aggressivitet och svag självkänsla känns det inte långsökt att tänka att de inte fått den hjälp de behövt när det var små att utveckla realistiska förväntningar på sig själva och sin omgivning. Dessutom uppger Broberg m.fl. (2006) hur föräldrar med stora svårigheter i föräldrarollen löper risk för att få barn med desorganiserad anknytning, vilket är mycket missgynnande för barnet. Barnet klarar inte att organisera sina erfarenheter eller att lägga upp en strategi för att hantera sin situation (Broberg, 2006). Detta anser vi visar på vikten av att så tidigt som möjligt uppmärksamma dessa familjer och deras behov då anknytningsmönstret grundläggs redan vid sju månaders ålder (Hwang & Wickberg, 2001). Forskning på barn upp till 20 månaders ålder visar dock att dessa barn har lyckats förändra sitt anknytningsmönster när de placerats hos familjehem (Dozier m.fl. 2001). Detta tycker vi tyder på att möjligheten finns att förändra barns anknytningsmönster med hjälp av olika insatser.

Föräldrarnas förmåga att utveckla sitt hållande definierades lite olika. Dock menade många informanter att det kan ta olika lång tid och att vissa grupper kan ha större svårigheter med detta. Killén (2002) tar upp hur vissa föräldragrupper har särskilda behov. Missbrukande föräldrar t.ex. kan ha stora svårigheter att se sina barns behov då missbruket överskuggar allt. Även George och Solomon (1999) lyfter fram hur vissa föräldrar har så stora behov att de överskuggar deras omsorg för barnen. Föräldrarna är lättade när barnen försöker klarar sig själva och inte söker närhet. Detta är kopplat till deras egna erfarenheter av sin barndom och anknytning. Här ser man hur föräldrarnas egen barndom har betydelse. Dessa föräldrar löper stor risk att få desorganiserade barn, då de har stora problem i föräldraomvårdnaden.

Resultatet visar att informanterna talade om *kontaktpersonens hållande av föräldern*. Här menade de att genom att härbärgera och se föräldern, förmedla en känsla av trygghet och hjälpa dem i situationen kan man hålla föräldern psykiskt och fysiskt. På detta sätt menade informanterna att man kan hjälpa dem att hålla sina egna barn. Att hålla föräldern ansåg de även handlar om att ge dem en erfarenhet av relationer och tillit som de inte tidigare fått vilket de också kan föra vidare till sina barn. Detta är något som även Lindén (2006) lyfter fram. Hon hänvisar till Winnicott som framhållit vikten av att omsorgspersonen själv blir hållen av sina närstående med stöd och förståelse, för att denna i sin tur ska kunna erbjuda barnet en hållande miljö. ”*Om omsorgspersonens omgivning inte är tillräckligt bra i detta hänseende, eller om omsorgspersonen saknar internaliserande upplevelser av hållande från sin egen spädbarnstid, kan det bli svårt för personen i fråga att bevara en hållande miljö som upplevs som helt pålitlig av barnet (Lindén, 2006 s.225).*” Det dessa omsorgspersoner behöver är alltså att själva få uppleva hur det är att bli hållen av andra för att internalisera denna känsla och kunna föra den vidare till sina barn (Lindén, 2006). Även Killén (2002) lyfter fram att om föräldrarna ska utveckla de kvaliteter som är centrala föräldrafunktioner är, det viktigt att vi professionella visar samma kvaliteter i förhållande till föräldrarna. Vi tror att detta med att hålla den vuxne pågår inom många fler arenor än just i arbetet med förälder-barn relationen, fast där kanske man inte definierar det som hållande.

Att informanterna ansåg att relationen till föräldern är så viktig och att man vill arbeta med att ge föräldern något nytt genom att hålla dem, tolkar vi som att man vill förändra de inre arbetsmodeller som föräldern har med sig. Egna erfarenheter av föräldrarollen så som vi upplevt den hos våra föräldrar, egna upplevelser av att vara barn och förhållande till våra föräldrar, gör sig påmind när vi själva blir föräldrar (Killén, 2001). Även George och Solomon (1999) lyfter fram hur moderns upplevelser av sin egen anknytning och erfarenheter av sin barndom påverkar hennes förmåga att ge omsorg. Informanterna ansåg inte att det är för sent att ge föräldern nya erfarenheten som kan revidera den tidigare inre arbetsmodellen, något som även anknytningsteorin stödjer. Detta anser vi är av stor betydelse i relationen till barnet, då de inre arbetsmodellerna påverkar hur människor uppfattar och betar sig i känslomässiga relationer (Broberg m.fl. 2006).

Vi tycker det är intressant hur informanterna lyfte fram att förmågan till hållande går i generationer, att det är svårt att hålla sitt barn om man inte själv har blivit hållen som liten. Det visar hur viktig den egna barndomen är för föräldraförmågan. Samtidigt förmedlar det hopp genom att informanterna lyfte fram hur man på Birkahemmet försöker ge föräldrarna nya erfarenheter, så att de kan arbeta om sina inre arbetsmodeller, växa och utvecklas och på detta sätt kunna bryta en destruktiv generationsspiral. Med sitt barn blir det även möjlighet att få en nystart, då detta är ett område där man kanske inte har hunnit misslyckas ännu. Det blir tydligt vilka möjligheter det finns att jobba behandlande med föräldrar och barn. Ofta kanske man bedömer föräldrars förmåga utan att ta i beaktande deras utvecklingspotential. Dock tycker vi det är viktigt att lyfta fram, vilket även våra informanter tog upp, att man alltid måste utgå ifrån barnets bästa. Barnet kan inte alltid vänta in en förälders utveckling, det kan ta för lång tid. Som vi redan har visat på etablerar barnet sitt anknytningsmönster redan vid sju månaders ålder (Hwang & Wickberg, 2001). Dessutom visar vårt resultat hur det finns erfarenheter av vissa föräldrar som inte kan utveckla sin förmåga att hålla sitt barn. Det kommer alltid finnas fall där föräldrar inte kan ha huvudansvaret för sina barn.

Det har visat sig i vårt resultat att vissa informanter ansåg att institutionen också utgör ett hållande genom regler, ramar och att det finns personal dygnet runt som kan lyssna och stötta. Vi menar att detta överensstämmer med de hållande kvaliteter av kontinuitet, förutsägbarhet och pålitlighet, som Lindén (2006) menar utgör ett hållande. Hon menar att klienter inom socialt arbete kan hållas genom att den professionella bl.a. inleder en kontakt, visar engagemang och stannar kvar. Detta omsatt i praktiskt arbete kan handla om att hålla

ramar och överenskommelser, att försöka se hela människan, att göra goda överlämnanden vid byte av tjänst och att följa upp de insatser man gör för ett barn, en vuxen eller en familj (Lindén 2006).

7.2 Hur arbetar personal med hållande i praktiken?

Det visade sig i intervjuerna att det var svårt att särskilja definitionen av begreppet från hur man i praktiken arbetar med det. För informanterna är de tätt sammanvävda och de förklarade ofta begreppet med exempel på hur man arbetar. Detta har varit intressant och gett oss konkret förståelse men också gjort empirin svåranalyserad. Därför kan vi känna att vi på vissa ställen upprepat oss. Dock blir det tydligt hur hållandet är ett brett och centralt begrepp som finns med i alla avseenden av förälder-barn relationen och något som kontaktpersonerna jobbar mycket med. Även här har vi valt att behålla indelningen från resultatet i diskussionen.

Det var inte alla informanter som tog upp kontraktsamtalen i sin beskrivning av *det praktiska arbetet utformande*. Kontraktsamtalen ansågs lägga grunden för behandlingen och där formuleras målen för vistelsen. Detta tror vi beror på att kontraktet inte är specifikt kopplat till arbetet med hållandet, även fast det kan handla om det. Det blir dock tydligt att kontraktet ger en möjlighet att skapa allians med föräldern kring vad man ska jobba med. Vi ser denna allians som grunden till att man ska kunna förmedla ett hållande. Man arbetar tillsammans för barnets bästa och det minimerar risken att hamna i konflikt med föräldern.

Vi ser hur arbetet med hållandet finns med över hela dagen på Birkahemmet, då man både kan arbeta fokuserat med det i samspelbehandling och i vardagliga spontant uppkomna situationer. Detta tycker vi visar hur omfattande fenomenet är samtidigt som det finns stora möjligheter att på ett individanpassat sätt arbeta med det.

När det gäller *det praktiska arbetets utförande* gav informanterna många exempel på. Bl.a. beskrev de hur de talar genom barnet. Detta är ett sätt att göra föräldrarna mer uppmärksamma på barnets signaler och barnets inre. Föräldrarnas lyhördhet ska på detta sätt utvecklas. Vi tycker att detta är en intressant metod i arbetet med förälder-barn relationen. Dock kan det vara svårt att rent abstrakt och teoretiskt föreställa sig hur detta går till. Våra informanter gav många konkreta exempel på detta i sina berättelser vilket hjälpte oss göra detta tillvägagångssätt väldigt begripligt. Vi har försökt att visa detta genom att ta med citat där exempel på denna metod konkretiseras. Killén (2002) beskriver hur man genom att tala genom barnet stärker de grundläggande föräldrafunktionerna. Det handlar om att man ska tydliggöra barnets beteende, så att föräldrarna får en mer realistisk uppfattning. Även Juffer m.fl. (2007) tar upp hur man kan arbeta för att stärka föräldrarnas lyhördhet genom att bl.a. prata genom barnet. Det har visat sig att den typ av intervention som riktar sig till att öka föräldrarnas lyhördhet är effektivast både när det gäller att stärka samspelet och anknytningen i förälder-barn relationen. Genom att prata genom barnet gör man föräldern medveten på barnets signaler. Detta anser vi kan liknas med de interventioner som tar hjälp av videosessioner som Juffer m.fl. (1997, 2006) kommit fram till ger bra resultat när det gäller att öka föräldrarnas lyhördhet till sitt barn. Skillnaden är att genom att prata genom barnet uppmärksammar man föräldern i stunden, medan videosessioner gör föräldern uppmärksam på sitt och barnets beteende i efterhand.

Informanterna lyfte även fram hur det pedagogiska arbetet utgör en del av arbetet kring hållandet. De tog upp hur de använde sig av att visa och modellera och föregå med gott exempel i sitt arbete med föräldrarnas hållande av barnet. Juffer m.fl. (2007) menar att modellering är sätt att arbeta för ökad lyhördhet hos föräldern. Det pedagogiska arbetet är också det som enligt Killén (2002) av tradition varit den mest använda metoden för att öka

föräldrarnas förståelse för barnet. Det handlar om att hjälpa föräldrarna att se sambandet mellan det de gör och barnets behov och responser.

Att komplettera beskrev informanterna var en del av det praktiska arbete, som görs av flera anledningar både pedagogiskt men även för att skydda barnets utveckling. Kompletteringen sker oftast då föräldrarna har stora svårigheter med hållandet, är under en begränsad tid och går ut på att personalen går in och håller barnet. Vi liknar komplettering med det individuella arbete som Berg-Broden (1991) tar upp att professionella kan behöva ha enskilt med barnet. Hon framhäver vikten av att i dessa fall visa respekt för den sårbara förälder-barn relation och inte i onödan ta över barnet från föräldern. Att som personal svara på barnets signaler och tillfredställa barnet omedelbart förändrar inte relationen på sikt. Det är viktigt att vara medveten om att man som personal blir en potentiell konkurrent till föräldern när man går in och arbetar med dennes barn. Vi anser att informanterna är medvetna om denna svårighet då deras hållande av barnet oftast ska vara avtalat. De gånger de inte är avtalade handlar det om att barnet inte ska fara illa och återigen kan vi se att barnets bästa ska gå i främsta rummet.

Att stödja föräldrarna och familjen var något som alla informanter poängterade på olika sätt. Det handlade om att kontaktpersonen utgöra en trygghet då hon försöker vara med familjen så mycket som möjligt. Detta kan t.ex. vara att personalen stöttar, peppar, pushar, försöker stärka det som fungerar bra, lyssnar, förmedlar hopp och respekt, hjälper till med praktiska saker och ger föräldern möjlighet att bara vara med sitt barn. Detta är ett brett arbetssätt som innefattar många olika aspekter. Detta arbetssätt tycker vi kan sammankopplas med den interventionstyp som innebär socialt stöd som Juffer m.fl. (2007) lyfter fram. De menar att detta kan innebära stöd, praktiskt hjälp och råd. Även Killén (2001) påpekar att en förälder med bristande funktioner behöver bli bekräftad och få hjälp med att stärka sitt självförtroende likväl som praktisk hjälp.

Det har blivit tydligt för oss att arbetet med hållandet är brett och kan ta många olika uttryck. Här blir vi återigen medvetna om att det finns många arbetssätt som informanterna tar upp som även existerar inom andra verksamheter, där de kanske inte går under benämningen hållande. Om Winnicott när han myntade begreppet hade som avsikt att det skulle vara ett så vitt begrepp eller om det är informanterna som ger den denna karaktär är svårt att svara på.

Det blir tydligt i *resultatet av det praktiska arbetet* hur det finns en stark koppling mellan föräldrarnas hållande gentemot barnet och anknytning. Vissa informanterna benämnde att ett arbete med hållandet stärker anknytningsprocessen, att hållandet utgör en stor del i anknytningen, samt att anknytningen blir mycket bättre om ett gott hållande finns. Vi ser stora likheter mellan hållande egenskaper och det omsorgssystem som anknytningsteorin lyfter fram och som biologiskt finns hos föräldrarna. Enligt anknytningsteorin signalerar barnet sitt behov av tröst, närhet och beskydd och föräldrarna svarar då på barnets signaler genom en rad olika omvårdnadsbeteenden som t.ex. att lyfta upp barnet eller krama det (Broberg m.fl. 2006). Detta anser vi samstämmer helt med kärnan i informanternas beskrivning av hållande. Likaså kan detta omsorgssystem ha skiftande kvalitet vilket har betydelse för barnets utveckling, de utvecklar olika anknytningsmönster (Broberg m.fl. 2006). Här ser vi ytterligare likheter med hållandet som också kan ha sina brister och påverka barnets utveckling på ett negativt sätt. Både våra informanter och anknytningsteorin tar upp trygghet, självkänsla och erfarenheter av relationer som något om barnet får med sig i sin utveckling. Genom följande citat vill vi ringa in hur anknytningsteorin lyfter fram samma sak som varit så centralt i informanternas resonemang kring hållande; *"Barnet är utrustat med sitt gulliga utseende och sitt signalsystem som ska hjälpa det att få någon att uppmärksamma dess belägenhet och ställa sina egna behov åt sidan för att se till att barnet får vad det behöver. Kvaliteten på omvårdnaden är sedan av avgörande för hur barnet kan organisera sina*

upplevelser av att det finns någon som är tillgänglig och som är beredd på att erbjuda stöd (Broberg m.fl. 2006 s. 202)."

Vi tycker oss tydligt se hur informanternas redogörelser på många punkter överensstämmer med Winnicotts definition av hållande. Vi har också sett stora likheter med anknytningsteorin och vi har på flera ställen genom arbetet också visat på hur de olika teorierna är väldigt lika. Möjligheten att informanterna delvis pratar om anknytning när de definierar hållande kanske ändå ska uppmärksammas. Anknytningsteorin är en teori som de flesta menar influerar dem mycket. Dessutom var Bowlby, som skapade anknytningsteorin, inspirerad av objektrelationsteorin och han placeras t.ex. av vissa till de objektrelationsteoretiker som även Winnicott tillhörde.

Under denna kategori lyfte informanterna också fram hur det i många fall behöver finnas något sorts hållande system även efter vistelsen på Birkahemmet. Detta visar hur långa processer det ändå är tal om och att vissa föräldrar kan behöva mycket stöd och hjälp kanske under hela sitt föräldraskap. Återigen betonas ändå föräldrarnas utvecklingspotential. Vi tycker oss tydligt se hur föräldern genom att hållas av kontaktpersonen får hjälp att utveckla sidor hos sig själv som även kanske inte är direkt kopplat till föräldraskapet. Föräldern får även en möjlighet att utvecklas som person och individ.

7.3 Avslutande kommentarer

Då vår tid varit begränsad har vi varit tvungna att avgränsa oss och valde därför att inrikta oss på hållande utifrån en institution. Vi hoppas dock att vår uppsats ska kunna generera inspiration och kunskap till professionella som arbetar med liknande problematik.

När vi började detta arbete ansåg vi att hållande var ett intressant men luddigt och svårfångat begrepp. Genom intervjuerna och analysen känner vi hur det klarnat. Det är inte längre ett så svårbegripligt begrepp, däremot ett komplext begrepp som innefattar mer än vad vi i början tänkte. Vi tror att anledningen till att hållande upplevdes som ett luddigt begrepp är just för att det handlar om något så självklart som majoriteten av oss bär inom oss. Det handlar om något abstrakt som kan vara svårt att verbalisera.

Att få fördjupa sig i vad litteraturen säger har också hjälpt oss mycket. Vi har lärt oss mycket om de olika teorierna och framförallt sett hur många likheter anknytningsteorin har med tankarna kring hållande. Vad som framförallt slagit oss är vad lite litteratur det faktiskt finns kring hållande utifrån Winnicotts definition. Forskning där man använder sig av begreppet hållande har varit extremt svårt att hitta. Däremot har vi hittat forskning kring anknytningsteorin som belyser de fenomen som både informanterna och Winnicott tar upp. Vi tänker då främst på de interventioner som visat sig stärka anknytningen, förståelsen om hur omsorgssystemet utvecklas, samt barnets utveckling av inre representationer och reflexivt tänkande. Även Killén (2002) tar upp föräldrafunktioner som vi anser överensstämmer med både hållande kvaliteter och välfungerande omsorgssystem. Detta pekar på att det finns vetenskaplig forskning som lyfter fram betydelsen av dessa omsorgsförmågor. Vi känner att detta ger tyngd åt att dessa omsorgsförmågor är viktiga att arbeta med i förälder-barn relationen, oavsett om man kallar det hållande eller ej. Vi efterlyser dock modern forskning som använder sig av begreppet hållande och Winnicotts definition. Detta för att teori och praktik ska komma närmare varandra.

Winnicott använder nästan enbart mödraomvårdnad och moder när han beskriver föräldrarnas hållande av sitt barn. Detta tänkte vi först speglade den tid i vilken Winnicott levde och verkade. I vårt arbete har vi därför valt att likställa begreppet mödraomvårdnad med föräldraomvårdnad och moder likställs med omsorgsperson, vilket ger fadern en jämställd plats bredvid modern eller istället för modern. Detta anser vi bättre speglar vår samtid och syn på förälder-barn relationen. Att Winnicott också på ett ställe i sin text likställer mödraomvårdnad med föräldraomvårdnad gör också att det känns korrekt att göra denna

omformulering. Dock blev det tydligt för oss hur även vissa moderna forskare och författare använder moder framför föräldrar. Detta visar hur tankar kring spädbarnstiden fortfarande är väldigt moderscentrerat. Även informanterna utgick oftast från modern i sina beskrivningar. Detta för att det är fler mödrar än fäder som vistas på Birkahemmet. Vi har valt att även här göra denna innebörd könsneutral. Om det finns en skillnad i kvalitet mellan mödrar och fäders hållande och relation till sina barn är inte detta något som besvaras i denna uppsats. Syftet har heller aldrig varit det. Trots informanternas val av formulering finns det inget i vår tolkning som tyder på att de ser skillnader mellan könen i förhållande till hållande egenskaper.

Vad som blivit tydligt för oss är att ett gott hållande innebär så mycket för barnet välbefinnande och utveckling. Där föräldrarna har problem med hållandet anser vi att insatser måste in. Att så tidigt som möjligt börja arbeta med brister i föräldraförmågan och problem i förälder-barn relationen anser vi att alla vinner på. Detta upplever vi som själva grunden och något som borde finnas i allt behandlande arbete med småbarnsfamiljer.

Vi vill dock lyfta fram den komplexitet och mångdimension som förälder-barn relationen inbegriper. Vi ser att det finns många olika aspekter som ska fungera i föräldraförmågan och att barn dessutom är olika i hur känsliga de är och hur tydliga de är med sina signaler. Har man svårigheter på ett område tänker vi att vissa föräldrar kanske kan kompenseras detta med någon annan kvalitet som denna har, eller av någon annan person i barnets omgivning. Som Winnicott säger räcker det att vara en tillräckligt bra förälder (Broberg m.fl. 2006)

Dock känner vi att vi inte kan utelämna att beröra de olika åsikter som finns gällande barns rätt till sin optimala utveckling kontra förälderns rätt till sitt barn. Som vi sett i vår empiri finns stora möjligheter hos föräldern att utveckla hållandet till barnet. Trots att informanterna ofta betonar förälderns utvecklingsmöjligheter talar de alltid om det i relation till att det måste ske inom ramarna för barnets bästa. Barnets bästa förekommer i både lagar och föreskrifter men det känns som förälderns rätt till sitt barn är en väldigt utbredd åsikt i vårt samhälle och att deras utveckling blir på bekostnad av barnets. Som alltid handlar det om att hitta en bra balans och gräns, men detta kommer nog alltid vara föremål för diskussion.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det är svårt att särskilja psykiskt hållande från fysiskt, då båda kompletterar och är beroende av varandra. Vidare finns svårigheter med att utskilja hur man definierar begreppet från hur det omsätts i det praktiska arbetet. Vi har kunnat se att hållande är ett omfattande begrepp. Det inrymmer mycket av vad ett barn behöver under sitt första levnadsår, samt vad en förälder behöver för att kunna ge barnet detta. Betydelsen av ett gott hållande får större tyngd när andra teorier, särskilt anknytningsteorin, tar upp samma aspekter. Samtidigt finns det lite forskning som använder sig av begreppet hållande.

Referenslista

- Berg-Broden, Margareta (1991). *Mor och barn i ingemnasland - interventioner under spädbarnstiden*. Värnamo: Almqvist & Wiksell Förlag AB.
- Billinger, Kajsa (2005). Fokusgrupper - en data insamlingsmetod i Sam Larsson, John Lilja & Katarina Mannheimer red (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Bowlby, John (1994/2006). *En trygg bas*. Falkenberg: Natur och Kultur.
- Broberg, Anders/Granqvist, Pher/Ivarsson, Thord & Risholm Motander, Pia (2006). *Anknytningsteori: betydelsen av nära känslomässiga relationer*. Stockholm. Natur och Kultur.
- Dozier, Mary/Stovall, K. Chase/Albus, Kathleen E. & Bates, Brady (2001). Attachment for Infants in Foster care: The role of Caregiver State of Mind i *Child Development* Vol 72, No 5, 1467-1477, 2001.
- Eriksson, Martha F. & Egeland, Byron (2002). *Child Neglect* i J. E. B. Myers, L. Berliner, J. Briere, C.T. Hendrix, C. Jenny & T. A. Reid (Eds.) *The APSAC Handbook on Child Maltreatment*. Second Edition. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Fonagy, Peter & Target, Mary (1997). Attachment and reflective function: Their role in self-organization i *Development and Psychopathology*, 9, 679-700, 1997. United States of America. Cambridge University Press.
- George, Carol. & Salomon, Judy (1999). Attachment and caregiving behavioral system i Cassidy, J. & Shaver P.R. (Eds.), *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications*. New York. Guilford Press.
- Havensköld, Leif & Risholm Mothander, Pia (2002). *Utvecklingspsykologi- psykodynamisk teori i nya perspektiv*. Stockholm: Liber AB
- Hwang, Philip & Wickberg Birgitta (2001). *Föräldrastöd och spädbarns psykiska hälsa*. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut.
- Juffer, Femmie/Bakermans-Kranenburg Marian J & van Ijzendoorn Marinus H (2007 a.). Attachment-Based interventions in early childhood: An overview i Femmie Juffer, Marian J. Bakermans-Kranenburg & Marinus H. van Ijzendoorn (2007). *Promoting Positive Parenting*. New York
- Juffer, Femmie/Bakermans-Kranenburg Marian J & van Ijzendoorn Marinus H (2007 b.): Less is more: Meta-analytic arguments for the use of sensitivity-focused interventions i Femmie Juffer, Marian J. Bakermans-Kranenburg & Marinus H. van Ijzendoorn (2007). *Promoting Positive Parenting*. New York
- Juffer, Femmie/Hoksbergen, Réne A.C/Riksen-Walraven, Marianne. J & Kohnstamm, Geldolph A. (1997). Early Intervention in Adoptive Families: Supporting Maternal Sensitivity responsiveness, Infant-Mother Attachment, and Infant Competence i *Association for children Psychology and Psychiatry* Vol 38. No 8. pp 1039-1050, 1997. Great Britain. Cambridge University Press.

Karlsson, Gunnar (1999). Empirisk fenomenologisk psykologi i Carl Martin Allwood, Martin G. Erikson (1999). *Vetenskapsteori för psykologi och andra samhällsvetenskaper*. Studentlitteratur. Lund

Killen, Kari (2002). *Barndomen vara i generationer*. Stockholm. Wahlström & Wisstrand.

Kvale, Steiner (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund. Studentlitteratur.

Körner, Eva (2005). *Föräldraskapets (O) möjligheter - utredning och behandling av barn och relationen förälder-barn ur ett anknytningsperspektiv*. Risbergs Information & Media AB.

Larsson, Sam (2005). Kvalitativ metod- en introduktion Sam Larsson, John Lilja & Katarina Mannheimer red (2005). *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Liedholm, Marianne (1999): Kvalitativ metod i olika disigne – en jämförelse i Katarina Sjöberg (red) (1999) *Mer än kalla fakta – kvalitativ fakta i praktiken*. Studentlitteratur. Lund

Lindén, Gunilla (1998): *Att bli fosterbarn i tonåren: en frigörelse från internaliserade föräldraobjekt*. Stockholm, Almqvist & Wiksell International.

Lindén, Gunilla (2006). *Psykodynamiska perspektiv på sociala problem* i Anna Meeuwisse & Hans Svärd (red) (2006). *Perspektiv på sociala problem*. Falköping. Natur och kultur.

Lundén Karin (2004): *Att identifiera omsorgssvikt hos förskolebarn*. Göteborg. Akademisk avhandling. Göteborgs Universitet.

Sroufe, L.Alan/Egeland, Byron./Carlsson, Elisabeth. & Collins, Andrew (2005). *The development of the person: the Minnesota study of risk and adaption from birth to adulthood*. N Y: Guilford Press

Stiftelsen Allmänna Barnhuset skriftserie 2004.2: *Att knyta an, en livsviktig uppgift. Om barns anknytning och samspel*.

Van Zeilj, Jantien/Mesman, Judi/Van Ijzendoorn, Marinus H./Bakersman-Kranenburg, Marian J/Juffer, Femmie/Stolk, Mirjam N./Koot, Hans M. & Alink, Lenneke R.A. (2006): Attachment-Based Intervention for enhancing Sensitive Discipline in Mothers of 1-to 3-Year-Old Children at Risk for Externalizing Behavior Problems: A Randomized Controlled Trial i *Journal of Consulting and Clinical Psychology* Vol.74. No 6, 994-1005, 2006

Wibeck, Viktoria (2000). *Fokusgrupper - om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund. Studentlitteratur.

Winnicott, Donald W (1960): *Teorin om relationen mellan föräldrar och barn* i Winnicott, Donald W (1996): *Den skapande impulsen - psykoanalytiska skrifter i urval av Arne Jemstedt*. Finland. Natur och Kultur.

Övriga referenser:

http://www.gryning.se/hem_info2:asp?id=14 (06-12-2007)

Bilaga 1

Vi behöver din hjälp!

Syftet med vår C-uppsats är tänkt att försöka göra fenomenet/begreppet hållande mer definierat och konkret, samt se på hur det omsätts i det praktiska arbetet.

Vi önskar nu din hjälp med detta. Känner du att du vill dela med dig av dina tankar, erfarenheter och kunskap kring detta är vi mycket tacksamma. Vi har tänkt genomföra enskilda intervjuer på max en timme.

Är du intresserad av att delta, lämna namn och nummer så kontaktar vi dig och ger mer information samt bokar tid för intervju. Du är också välkommen att ringa om du har frågor.

Med vänliga hälsningar

Linda Johansson

Stella Klaeson

Namn:

Jag kan nås på nummer:

Övrigt:

Bilaga 2

Intervjuguide

Bakgrund:

- Utbildning? Grundutbildning? Vidareutbildning?
- Hur länge har du arbetat i yrket? Hur länge har du arbetat på Birkahemmet?
- Ålder?
- Kön?
- Utgår du från någon särskild teoretisk referensram?
- Vilka uppgifter anser du ingår i arbetet som kontaktperson?

Ser på begreppet/fenomenet hållande.

- Hur skulle du beskriva hållande? Vad innebär det för dig?
- Hur ser du på psykiskt respektive fysiskt hållande? Hur hänger de ihop och påverkar varandra?
- Vad tycker du är det viktiga med hållande?
- Vad anser du ingå i ett bra respektive ett mindre bra hållande?
- Anser du att det alltid går att utveckla sin förmåga att hålla sitt barn?

Hur ser det praktiska arbetet med hållande ut.

- I det direkta arbetet med familjen hur arbetar du med hållandet? Hur ser arbetet ut i rena behandlingssituationer och i den öppna miljön?
- Vilken hjälp tror du föräldrarna/barnen har av arbete med hållande? Vad tror du hållandet har för betydelse för barns utveckling?
- Går ni någon gång in och håller barnet?